

Organizacija Združenih
narodov za izobraževanje,
znanost in kulturo

Cilji
trajnostnega
razvoja

Preprečevanje nasilnega ekstremizma skozi izobraževanje

Vodnik za oblikovalce politik

UNESCO izobraževalni sektor

Izobraževanje je glavna prednostna naloga UNESCO, ker je temeljna človekova pravica in temelj za gradnjo miru in trajnostni razvoj. UNESCO je specializirana agencija Združenih narodov za izobraževanje, izobraževalni sektor pa zagotavlja globalno in regionalno vodstvo na področju izobraževanja, krepi nacionalne izobraževalne sisteme in se odziva na sodobne globalne izzive s pomočjo izobraževanja s posebnim poudarkom na enakosti med spoloma in Afriki.

Globalni program izobraževanja 2030

UNESCO je kot specializirani agenciji Združenih narodov za izobraževanje zaupano, da vodi in usklajuje Globalni program izobraževanja 2030, ki je del globalnega gibanja za izkoreninjenje revščine s 17 cilji trajnostnega razvoja do leta 2030. Izobraževanje, ki je ključnega pomena za doseganje vseh teh ciljev, ima lasten cilj 4, katerega namen je "zagotoviti vključujoče in pravično kakovostno izobraževanje ter spodbujati možnosti vseživljenjskega učenja za vse". Okvir za ukrepe Izobraževanje 2030 vsebuje smernice za izvajanje tega ambicioznega cilja in zavez.

Leta 2019 objavila Organizacija združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo, 7, Place de Fontenoy, 75352 Pariz, 07 SP, Francija in Gimnazija Škofja Loka, Podlubnik 1b, 4220 Škofja Loka, Slovenija.

© UNESCO 2019 / Gimnazija Škofja Loka 2019

ISBN 978-92-3-000071-4

Ta publikacija je na voljo v Odprtem dostopu v okviru licence Attribution-ShareAlike 3.0 IGO (CC-BY-SA 3.0 IGO) (<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/igo/>). Z uporabo vsebine te publikacije uporabniki sprejemajo, da jih zavezujejo pogoji uporabe Repozitorija odprtega dostopa UNESCO (<http://www.unesco.org/open-access/terms-use-ccbysa-en>).

Izvorni naslov: *Preventing violent extremism through education: a guide for policy-makers.*

Leta 2017 objavila Organizacija združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo, 7, Place de Fontenoy, 75352 Pariz, 07 SP, Francija.

Uporabljene oznake in predstavitev gradiva v tej publikaciji ne pomenijo izražanja kakršnega koli mnenja UNESCO o pravnem statusu katere koli države, ozemlja, mesta ali območja oz. njihove oblasti ali glede razmejitev ozemlja.

V tej publikaciji so izražena stališča in mnenja avtorjev; ta niso nujno enaka kot stališča in mnenja UNESCO ter Organizacije ne zavezujejo.

Naslovnica: Guillermo del Olmo/Shutterstock.com

Oblikoval: UNESCO

Preprečevanje nasilnega ekstremizma skozi izobraževanje

Vodnik za oblikovalce politik

Predgovor

V preteklih letih se je povečalo število prijavljenih napadov, ki so jih zagrešile nasilne ekstremistične skupine. Ko smo priča tragedijam na vseh kontinentih, razumemo, da nasilni ekstremizem ne pozna meja in vpliva na vsako družbo. Vendar so najbolj ogroženi mladi. So glavne tarče strategije novačenja in postanejo žrtve ekstremističnega nasilja. Ta pojav nas opozarja na tveganje, da bi mlado generacijo izgubili zaradi obupa in ne vključenosti.

Ob takšnih grožnjah ni enotne rešitve. Varnostni odzivi so pomembni, vendar niso zadostni in se ne bodo lotili številnih osnovnih pogojev, ki povzročajo nasilni ekstremizem in, ki vzpodbujajo mlade, da se pridružijo nasilnim ekstremističnim skupinam. Potrebujemo mehko moč, kot je izobraževanje. Še zlasti potrebujemo ustrezno, vključujočo in pravično kakovostno izobraževanje.

To je *sine qua non* za učinkovite ukrepe in od držav zahteva, da hkrati izvajajo kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne odzive. Za pomoč državam pri njihovih prizadevanjih je UNESCO razvil to publikacijo *Preprečevanje nasilnega ekstremizma skozi izobraževanje: Vodnik za oblikovalce politik*. Vodnik se odziva tudi na odločitev Izvršilnega odbora Unesca iz njegove 197. seje (197EX/Dec46), s katero so države članice priznale pomen preprečevanja nasilnega ekstremizma prek izobraževanja in zahtevale, da jim UNESCO pomaga pri tem prizadevanju.

Skupaj s *Smernicami za učitelje o preprečevanju nasilnega ekstremizma*, ki ga je izdelal UNESCO, ta priročnik nudi tehnične smernice za strokovnjake izobraževanja (oblikovalce politike, učitelje in različne zainteresirane strani v izobraževanju) o tem, kako obravnavati konkretne izzive, ki jih predstavlja nasilni ekstremizem znotraj vsake družbe. Priročnik želi zlasti pomagati oblikovalcem politik znotraj ministrstev za izobraževanje, da določijo prednostne naloge, načrtujejo in izvajajo učinkovite preventivne ukrepe.

Ko iščemo trajnostne odzive, ne moremo zadosti poudariti dejstva, da "ena velikost ne ustreza vsem". Izobraževalne strategije za podporo preventivnim prizadevanjem se bodo zelo razlikovale glede na kontekst, npr. konfliktna situacija, demografija,

model državljanstva, zasebno/javno izobraževanje. Vendar pa je skupni imenovalec, da preventivni ukrepi obravnavajo gonilne sile nasilnega ekstremizma in gradijo odpornost učencev do sovražnih pripovedi in propagande, ki legitimira uporabo nasilja.

Vsi skupaj upamo, da bo Vodnik državam članicam zagotovil potrebna orodja za razvoj izobraževalnih sistemov, ki prispevajo k ustvarjanju miroljubnih družb in večji socialni koheziji z zagotavljanjem ustreznega in pravičnega izobraževanja dobre kakovosti.

Dr. Qian Tang,
pomočnik generalnega direktorja za izobraževanje

Zahvale

UNESCO se iskreno zahvaljuje za čas in trud, ki so ju vložili tisti, ki so sodelovali pri pripravi, izdelavi in pri komentiranju te pomembne publikacije *Preprečevanje nasilnega ekstremizma skozi izobraževanje: Vodnik za oblikovalce politik*.

Ta publikacija je bila razvita pod nadzorom Soo-Hyang Choi, direktorice Oddelka za vključevanje, mir in trajnostni razvoj, in Alexandra Leichta, šefa oddelka za izobraževanje za trajnostni razvoj in globalno državljanstvo, sektor izobraževanja, na sedežu Unesca. Posebna zahvala gre Lydii Ruprecht za njeno vodilno vlogo pri usklajevanju in urejanju publikacije. Karel Fracapane, Joyce Poan, Alice Mauske, Jaroslava Kharkova in Juan Pablo Ramirez - Miranda iz oddelka so prav tako podali dragocene pripombe in pripomogli k tej publikaciji.

To delo ne bi bilo mogoče brez strokovnjakov, ki so dali izvirne prispevke, in sicer Lynn Davies, častna profesorica za mednarodno izobraževanje na Univerzi v Birminghamu, in Gabriele Göttelmann, svetovalka za javni red.

UNESCO je prav tako izredno veliko pridobil zaradi vpogledov posameznih strokovnjakov, in sicer tistih, ki so sodelovali na posvetovalnem sestanku o preprečevanju nasilnega ekstremizma prek izobraževanja, ki je potekal na sedežu Unesca (od 21. do 22. marca 2016 v Parizu, Francija) in drugih. Za njihov prispevek se zahvaljujemo ES Agbani (ONSA, Nigerija), Mohamedu Benabdelkaderju (Nacionalni komisiji UNESCO, Maroku), Hermanu Debarice - Okomba (Center za preprečevanje radikalizacije nasilja v Kanadi), Imed Frikha (Maison de la Tunizija, Francija), Véronique Gasté (Ministrstvo za šolstvo in raziskave, Francija), George Godia (Stalna delegacija Kenije pri Unescu), Alev Kılıç (AVIM, Turčija), Zénon Kowal (Delegacija Wallonia - Brussels v Parizu), Marie-Christine Lecompte (Global Center for Pluralism, Kanada), Susan Njau (Ministrstvo za šolstvo, znanost in tehnologijo, Kenija), Kumar Ramakrishna (Šola za mednarodne študije, Singapur), Aneela Shah (Sabaoon Center, Swat, Pakistan), Gry Ulverud (Stalna delegacija Norveške pri Unescu), Hugo Wester (Nacionalna agencija za izobraževanje, Švedska), Nilse Ryman (UNRWA), Bénédicte Robert (Evropska komisija), Caroline Pontefract (UNRWA), Kelly

Simcock (Tim Parry Johnathan Ball Foundation for Peace), Christopher Reynolds (Svet Evrope) in Milici Popović.

Posebna zahvala gre številnim udeležencem Unescove mednarodne konference o preprečevanju nasilnega ekstremizma s pomočjo izobraževanja: ukrepanje (19.– 20. september 2016, New Delhi, Indija), ki so prispevali z izmenjavo izkušenj, pričakovanj in idej o vlogi izobraževanja v preprečevanju nasilnega ekstremizma.

Poleg tega se iskreno zahvaljujemo našim kolegom iz sedeža Unesca za njihove komentarje in preglede: Gwang-Chol Chang, Francisco Gómez Durán, Ricardo de Guimaraes - Pinto, Cynthia Guttman, Louise Haxthausen, Paul Hector, bolnica Xavier, Irmgarda Kasinskaite, Dov Lynch, Philippe Maalouf, Souria Saad - Zoi, Jorge Sequeira, Rovani Sigamoney in Akemi Yonemura. Zahvaljujemo se tudi našim kolegom iz Inštitutov UNESCO, Anantha Kumar Duraiappah (MGIEP), Hyo-Jeong Kim (APCEIU), Anna Chung (APCEIU) in Morten Sigsgaard (IIEP).

Nazadnje, hvala vsem, ki so podprli produkcijo vodnika: Cathy Nolan, ki ga je uredila, Frank Drouet, ki je izpeljal izvirno zasnovo in postavitvev in Martin Wickenden, ki je zagotovil podporo za njegovo izdelavo.

Kazalo

1	Uvod	10
2	Razumevanje nasilnega ekstremizma	18
2.1	Terminološke kompleksnosti	18
2.2	Gonila in poti	20
2.3	Vloga izobraževanja	22
3	Področja dejavnosti	29
3.1	Politike vključevanja in raznolikosti	29
3.2	Pedagogike, ki krepijo odpornost in konstruktivno angažiranost	32
3.3	Varna in podporna šolska okolja	36
3.4	Ciljni ukrepi za ogrožene učence	40
3.5	Sodelovanje zainteresiranih strani	44
4	Načini izvajanja	54
4.1	Sektorski pristopi	56
4.2	Pristopi, ki temeljijo na učnih načrtih	57
4.3	Usposabljanje učiteljev in podpora	58
4.4	Celostni pristopi in intervencije	60
4.5	Neformalno izobraževanje in pristopi, ki temeljijo na skupnosti	61
4.6	Medresorska partnerstva	62
5	Pogosta vprašanja	66
	Končne opombe	71

1 Uvod

1 Uvod

Kontekst – Nasilni ekstremizem je postal resna grožnja družbam po vsem svetu. To vpliva na varnost, dobro počutje in dostojanstvo mnogih posameznikov, ki živijo v razvitih državah in državah v razvoju, pa tudi na mirne in trajnostne načine življenja. Prav tako predstavlja resne izzive za človekove pravice. Do dandanes so izzive, ki jih predstavlja nasilni ekstremizem, vrednotili predvsem z vojaškega in varnostnega stališča. Od leta 2001 do leta 2017 je samo vlada Združenih držav porabila približno 1,78 bilijona ameriških dolarjev za boj proti terorizmu. Ocenjuje se, da se je poraba Evropske unije povečala s 5,7 milijona EUR v letu 2002 na 93,5 milijona EUR v letu 2009. Vlade se vse bolj zavedajo, da dodeljevanje sredstev za okrepitev varnostnih ukrepov ni dovolj za zaščito vseh pred terorističnimi napadi, ki jih zagrešijo nasilni ekstremisti. Prizadevanja za preprečevanje nasilnega ekstremizma je treba obravnavati znotraj celostnega okvirja.

Globalna strategija – V povezavi s tem peti pregled skupne strategije Združenih narodov za boj proti terorizmu¹ (od 30. junija do 1. julija 2016) da se, med drugimi cilji, ponovno poudari pomen preventivnih prizadevanj in pozdravi akcijski načrt Generalnega sekretarja ZN za preprečevanje nasilnega ekstremizma (objavljen decembra 2015). Ob tej priložnosti je Generalna skupščina ZN priporočila, da države, ob podpori Združenih narodov, upoštevajo izvajanje ustreznih priporočil, ki se uporabljajo v nacionalnih kontekstih.

Generalni sekretar ZN v načrtu poziva k celovitemu pristopu k obravnavanju osnovnih pogojev, ki posameznike pripeljejo k pridružitvi nasilnim ekstremističnim skupinam. Med prednostnimi akcijami je nujnost podpore »izobraževanja, razvoja spretnosti in olajšanja zaposlovanja« kot sredstva za spodbujanje spoštovanja človeške raznolikosti in priprave mladih na prihod na delovno mesto. Priporočilo obravnava tudi potrebo po vlaganju v programe, ki spodbujajo svetovno državljanstvo in zagotavljajo celovit primarni cilj skozi terciarno izobraževanje, vključno s tehničnim in poklicnim izobraževanjem.

Podobno je Izvršni odbor Unesca na svoji 197. seji sprejel sklep o »Vloga Unesca pri spodbujanju izobraževanja kot orodja za preprečevanje nasilnega ekstremizma«,

ki priznava katalitično vlogo izobraževanja pri spodbujanju odpornosti mladih.² Sklep je nadalje določil, da bi moralo biti to delo povezano s širšo zavezanostjo Unesca k spodbujanju izobraževanja za svetovno državljanstvo, izobraževanja za človekove pravice in drugih pobudah, ki jih vodi Organizacija na področju kulture in komunikacij za preprečevanje nasilnega ekstremizma.

Relevantni dokumenti ZN, UNESCO in sklepi o preprečevanju nasilnega ekstremizma

- Resolucija Generalne skupščine ZN 60/288, United Nations Global Counter-Terrorism Strategy, A/RES/60/288 (8. september 2006)³
- Resolucija Varnostnega sveta ZN 2178, Threats to international peace and security caused by terrorist acts, S/RES/2178 (24. september 2014)⁴
- Izvršni odbor Unesca 197 EX/odločba 46, UNESCOVA vloga pri spodbujanju izobraževanja kot orodja za preprečevanje nasilnega ekstremizma (7. oktober 2015)⁵
- Resolucija Varnostnega sveta ZN 2250 o mladini, miru in varnosti, S/RES/2250 (9. december 2015)⁶
- Akcijski načrt za preprečevanje nasilnega ekstremizma, poročilo generalnega sekretarja, A/70/674 (januar 2016)⁷
- Resolucija Generalne skupščine Združenih narodov št. 70/291, The United Nations Global Counter-Terrorism Strategy Review, A/RES/70/291 (1 July 2016)⁸
- Resolucija Sveta ZN o človekovih pravicah št. 30/15 o Človekovih pravicah ter preprečevanju nasilja in ekstremizma⁹

Odgovor UNESCA – V povezavi s strategijami, ki so jih podprli Združeni narodi in Izvršilni odbor Unesca, izobraževalni sektor Unesca skuša graditi zmogljivosti ključnih zainteresiranih strani v izobraževanju, in sicer oblikovalcev politike izobraževanja, učiteljev, šolskega osebja in akterjev, ki delajo v neformalnih izobraževalnih okoljih. To poteka z razvojem smernic za njihovo uporabo:

- V prvi polovici leta 2016 je sektor izdal Vodnik za učitelje za preprečevanje

nasilnega ekstremizma. Vodnik je bil preveden v štiri jezike ZN, in sicer arabski, angleški, francoski in ruski.

- Ta vodnik je namenjen oblikovalcem politik izobraževanja, šolskemu osebju in pedagogom na splošno. Ponuja praktične nasvete o tem, kaj lahko storite v izobraževalnem sistemu, v šolah in v vseh učnih okoljih za podporo učinkovitih preventivnih ukrepov.

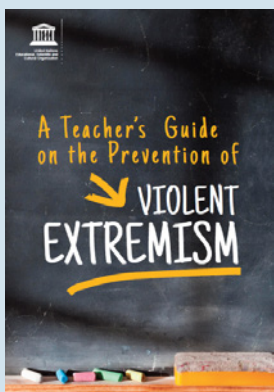
Prizadevanja Unesca na tem področju prispevajo k uresničevanju globalnega izobraževalnega programa – Izobraževanja 2030 – in zlasti k uresničevanju cilja 4.7 Strategije trajnostnega razvoja 4 (SDG 4) o izobraževanju.

Na organizacijskem nivoju se tako na sedežu, kot tudi na drugih lokacijah razvijajo skupne dejavnosti in medsektorsko sodelovanje med sektorji za izobraževanje, socialo in humanistične vede, komunikacije in kulturo.

- **Izobraževanje kot orodje za preprečevanje nasilnega ekstremizma** – UNESCO želi pomagati državam pri izvajanju izobraževalnih programov, ki krepijo odpornost mladih do nasilnih ekstremističnih sporočil in pospeševanje pozitivnega občutka identitete in pripadnosti. To delo poteka v okviru izobraževanja o globalnem državljanstvu.
- **Mediji in spletne koalicije za preprečevanje nasilnega ekstremizma** – Z izkoriščanjem globalne dostopnosti interneta in svoje raznolike mreže partnerjev UNESCO spodbuja zainteresirane strani, zlasti mlade, oblikovalce politik, raziskovalce in predstavnike medijev, da sprejmejo učinkovite ukrepe, tako na spletu kot zunaj spleta, da bi preprečili nasilje in radikalizacijo na internetu. To vključuje predvsem pomoč pri razvoju diskurzov na spletu, ki predstavljajo alternativo ekstremističnim vsebinam, boj proti spletnemu sovražnemu govoru in krepitev zmogljivosti zainteresiranih strani za razvoj inovativnih odzivov, hkrati pa spodbujanje varstva svobode izražanja, zasebnosti in drugih temeljnih svoboščin.
- **Udeležba mladih in opolnomočenje** – UNESCOVA ekipa za mlade se osredotoča na ustvarjanje ugodnega okolja za krepitev vloge in demokratične participacije mladih, da bi mladim ženskam in moškim zagotovili priložnosti, da postanejo aktivni svetovni državljani. Njen odziv

na Resolucijo Varnostnega sveta št. 2250 o mladini, miru in varnosti, ki združuje več sektorjev, postavlja mlade ženske in moške v središče reševanja temeljnih vzrokov nasilnega ekstremizma. Povezovanje izobraževanja, socialnih in humanističnih ved, komunikacij in informacij ter kulture zagotavlja, da se mladim nudi večplastno usposabljanje, spretnosti in podpora, ki so potrebni za aktivno državljanstvo in vodenje globalnega gibanja za vzpostavitev mirnega sveta.

- **Poudarjati pomen kulturne raznolikosti** – UNESCO vključuje mladino pri varovanju vseh oblik dediščine in spodbujanju kulturne raznolikosti, da bi spodbudili bolj pošteno, vključujočo in mirno družbo prek kampanje #Unite4Heritage in izobraževalnih programov o dediščini in ustvarjalnosti. Te pobude spodbujajo vključevanje mladih v zaščito, promocijo in prenos vseh oblik dediščine in njihovo dejavno udeležbo v kulturnem življenju.

Učiteljski vodnik o preprečevanju nasilnega

ekstremizma je kratek in praktičen referenčni priročnik za učitelje in vzgojitelje na zgornji osnovni/nizji srednješolski ravni, o tem, kako voditi razprave v razredu o spornih vprašanjih, da bi preprečili nasilni ekstremizem.

Vodnik vsebuje dejanske informacije, ki zavračajo mite in nesporazume v povezavi z vprašanji in predstavljajo pozitivna sporočila, kot so tista v središču globalnega državljanstva. Vključuje tudi praktične nasvete in priporočila o tem, kako vključiti učence v smiselne pogovore in razprave ter pripraviti in voditi razprave v razredu na tem področju. Nazadnje, ponuja primere gradiva in ključne reference, ki lahko učiteljem pomagajo pri spoprijemanju z vprašanjem.

Vodnik je na voljo na:

<http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002446/244676e.pdf>

Upravičenci – Akterji in zainteresirane strani, ki delajo v izobraževanju, so glavna ciljna občinstva tega vodnika - in sicer oblikovalci politike, načrtovalci, razvijalci učnega načrta, izobraževalci učiteljev, ravnatelji, učitelji, svetovalci in upravni odbori šol. Čeprav so osredotočena na sistem formalnega izobraževanja, so splošna načela in navodila, ki jih vsebuje ta vodnik, lahko pomembna za vzgojitelje, ki delajo v mladinskih združenjih, centrih skupnosti, športnih klubih itn. NVO in akterji civilne družbe, ki delajo z mladimi, bodo prav tako lahko uporabili vodnik, saj ta ponuja predloge, kako sodelovati z mladimi – v šoli ali zunaj nje – pri prizadevanjih za preprečevanje nasilnega ekstremizma. Zainteresirane strani, ki delajo v razvojnih agencijah, lahko v Vodniku najdejo tudi navdih za razvoj partnerstev in zagotavljajo programe in projekte za krepitev zmogljivosti za preprečevanje nasilnega ekstremizma.

Struktura vodnika – Vodnik je sestavljen iz petih poglavij. Po uvodu (1. poglavje) 2. poglavje pojasnjuje nekaj ključnih pojmov in opisuje vlogo izobraževanja pri preprečevanju nasilnega ekstremizma. 3. poglavje opredeljuje pet glavnih področij delovanja za oblikovanje politike v izobraževanju (formalno in neformalno). Ukrepi, opisani v tem oddelku, se lahko izvajajo na različne načine, odvisno od konteksta. 4. poglavje vsebuje pregled glavnih načinov izvajanja. In nazadnje, v 5. poglavju so navedeni odgovori na pogosto zastavljena vprašanja, ki so bila zbrana iz različnih posvetovanj, ki so pomagale oblikovati ta vodnik. Namen tega poglavja je zagotoviti vpogled v zelo resnične izzive, ki se lahko pojavijo, ko se je treba lotimo razvijanja in izvajanja ukrepov za preprečevanje nasilnega ekstremizma s pomočjo izobraževanja.

Kako ga uporabiti – Glede na zapletenost pojava nasilnega ekstremizma je treba mnenja in priporočila iz tega vodnika obravnavati kot sintezo trenutnega razmišljanja in dobrih praks glede na strokovnjake izobraževanja. Priročnik ni namenjen predpisovanju. Priporoča ukrepe, ki jih je mogoče izvajati, če in kadar je to primerno, potem, ko so bili ustrezno kontekstualizirani, da bi zagotovili, da bodo obravnavali specifične izzive, ki jih predstavlja nasilni ekstremizem znotraj vsake posamezne družbe.

Ta pragmatični pristop izhaja iz priznanja, da kljub vedno večjemu številu raziskav o procesih radikalizacije, ki vodijo v nasilje, fenomen nasilnega ekstremizma ostaja

težko razumljiv. Po mnenju raziskovalcev¹⁰, generalizacij ni mogoče preprosto ekstrapolirati iz posameznih primerov, niti to ni zaželeno, saj lahko povzročijo stigmatizacijo populacij, kar pa povzroči napetost in konflikt. S takšnimi vrzeli v našem razumevanju tega naraščajočega fenomena, je pomembno poudariti, da ni ene poti do nasilnega ekstremizma niti ni enotnega odgovora.

2 Razumevanje nasilnega ekstremizma

2 Razumevanje nasilnega ekstremizma

2.1 Terminološke kompleksnosti

Terminologija, ki obdaja nasilni ekstremizem, je zapletena in se o njej še vedno v veliki meri razpravlja. To je posledica številnih razlogov, med katerimi je najpomembnejše dejstvo, da številni izrazi, uporabljeni na tem področju, nimajo univerzalno sprejetih opredelitev. Kot je poudarjeno v akcijskem načrtu Generalnega sekretarja Združenih narodov (UNSG) za preprečevanje nasilnega ekstremizma, definicije »terorizma« in »nasilnega ekstremizma« niso preproste. Določitev teh terminov je pravica držav članic, čeprav morajo biti takšne opredelitve skladne z obveznostmi držav po mednarodnem pravu in zlasti s pravili o človekovih pravicah.

V tem kontekstu se je Generalna skupščina Združenih narodov odločila za »praktični pristop« k tej zadevi, ki ne išče opredelitve teh izrazov. Namesto tega je s konsenzom sprejela Svetovno strategijo Združenih narodov za boj proti terorizmu, ki zagotavlja skupni strateški in operativni pristop k boju proti terorizmu. Podobno tudi akcijski načrt UNSG za preprečevanje nasilnega ekstremizma namerava izvajati »praktičen pristop« k preprečevanju nasilnega ekstremizma, ne da bi poskušal obravnavati vprašanja opredelitve.¹¹

Drug razlog, zakaj so razprave o terminologiji v mednarodnih kontekstih zapletene, so izzivi, povezani s prevajanjem. Brez dvoma lahko ti izrazi, če so prevedeni, prevzamejo nove pomen ali nianse pomenov, ki povečujejo potencial za medkulturne nesporazume.

Poleg tega lahko strokovnjaki, ki se ukvarjajo s preprečevanjem nasilnega ekstremizma iz različnih družbenih področij in kontekstov, morda uporabljajo podobne besede za poimenovanje različnih stvarnosti, kar uvaja še eno plast sofisticirane razprave o nasilnem ekstremizmu.

Ker ni soglasja o opredelitvah, je priporočljivo, da se ti pojmi obravnavajo in opredelijo na nacionalni ravni kot predpogoj za kakršno koli načrtovanje, da bi v celoti razumeli raznolike pomenes vsakega izraza.

Da bi tvorcem politik vendarle zagotovili vpogled v zadevo, kljub zgoraj navedenim terminološkim izzivom, v naslednjem poglavju predstavljamo ključne pojme, ki se pogosto uporabljajo na tem področju.

Ekstremizem – “Ekstremizem” dobesedno pomeni »prepričanje in podporo idejam, ki so zelo daleč od tistega, kar večina ljudi meni, da je pravilno ali razumno«. ¹² »Ekstremizem« se tako nanaša na stališča ali vedenja, ki se smatrajo zunaj norm. Ta osnovni slovarski pomen poudarja subjektivno naravo izraza samega, ki lahko prevzame različne pomene glede na to, kdo definira normo in odloči, kaj je sprejemljivo ali ne.

Nasilni ekstremizem – Ni mednarodno dogovorjene definicije nasilnega ekstremizma. ¹³ Najpogostejše razumevanje pojma – ki se uporablja v tem Vodniku – je, da se nanaša na prepričanja in dejanja ljudi, ki podpirajo ali uporabljajo nasilje, da bi dosegli ideološke, verske ali politične cilje. ¹⁴ To vključuje terorizem in druge oblike politično motiviranega in sektaškega nasilja. Značilno je, da »nasilni ekstremizem« identificira tudi sovražnika ali sovražnike, ki so predmet sovraštva in nasilja. Konceptualno jedro nasilnega ekstremizma je, da gre za ideološko motivirano uporabo nasilja, pogosto na podlagi teorij zarote.

Terorizem – »Terorizem« se nanaša na določeno strategijo, sprejeto za doseganje političnega cilja, ki je edinstveno namerno ustvarjanje in izkoriščanje strahu. V ključni resoluciji Generalne skupščine ZN (A/RES/64/297) so države strogo in nedvoumno obsodile terorizem v vseh oblikah in manifestacijah, »*ki ga je zagrešil kdor koli, kjer koli in za kakršne koli namene, saj predstavlja eno najresnejših groženj mednarodnemu miru in varnosti*«. ¹⁵ Ta vodnik ne pokriva širokega spektra dejavnosti, ki bi jih bilo mogoče vključiti v razumevanje terorizma. Omejen je na obravnavo ideološko motivirane uporabe nasilja. Izraza »nasilni ekstremizem« in »terorizem« pogosto napačno uporabljamo kot med seboj izmenljiva. Medtem ko je terorizem oblika nasilnega ekstremizma in, ker je terorizem pogosto motiviran tudi ideološko, je konceptualna podlaga terorizma, ki ga ločuje od nasilnega ekstremizma, ustvarjanje strahu ali terorja kot sredstva za doseg cilja.

Radikalizacija – Kot izraz »ekstremizem« se tudi izraz »radikalizacija« še vedno obravnava kot sporen, kadar se uporablja v kontekstu nasilnega ekstremizma. Obstaja skrb, da uporaba izraza lahko služi upravičevanju omejitev svobode

govora. Dejansko je »radikalno« lahko definiramo na različne načine, odvisno od okoliščin. V določenih kontekstih lahko preprosto pomeni »želja povzročiti politične spremembe«. V kontekstu prizadevanj za preprečevanje nasilnega ekstremizma se »radikalizacija« običajno uporablja za opis procesov, s katerimi oseba sprejme ekstremne poglede ali prakse, da bi legitimirala uporabo nasilja.¹⁶ Ključni pojem je proces sprejemanja nasilja. Če želimo opozoriti na proces, s katerim postane oseba nasilen ekstremist, bo izraz »radikalizacija, ki vodi k nasilju«, primernejši od »nasilnega ekstremizma«, ki se osredotoča na ideološko motivirano uporabo nasilja.

Odpornost – Odpornost se na splošno nanaša na sposobnost posameznika za premagovanje izzivov, ki negativno vplivajo na njihovo čustveno in fizično počutje. V kontekstu nasilnega ekstremizma se »odpornost« nanaša na sposobnost osebe, da se upira – ali ne sprejema – pogledov in mnenj, ki prikazujejo svet v izključujočih resnicah, ki legitimirajo sovraštvo in uporabo nasilja. V izobraževanju to pomeni razvijanje zmožnosti študentov, da kritično razmišljajo, se učijo s poizvedbo (učenje, ki temelji na poizvedbi), in preverjajo dejstva, da ne postanejo žrtve poenostavljenih in enodimenzionalnih pogledov na svet, ki jih propagirajo nasilne ekstremistične skupine. Izgradnja odpornosti med študenti in mladino je eden ključnih ukrepov, ki jih lahko izvaja izobraževalni sektor, da se prepreči širjenje nasilnega ekstremizma.

2.2 Gonila in poti

Gonila – Korenine nasilnega ekstremizma in vzroki radikalizacije, ki vodijo k nasilju, so raznoliki in večplastni. Ni nobenega edinstvenega znaka, ki s katero koli stopnjo gotovosti kaže, da je oseba ogrožena. Konvencionalno se gonila nasilnega ekstremizma razlikujejo v dveh kategorijah: kot dejavniki »potiskanja« in »privlačnosti« (ang. push in pull). Push dejavniki se nanašajo na pogoje, ki spodbujajo nasilni ekstremizem. To so širši procesi, ki lahko »potisnejo« posameznike proti nasilnim ekstremističnim skupinam. Pull dejavniki se razumejo kot posamezne motivacije, ki privabljajo potencialne rekrute in racionalizacije, ki se lahko uporabijo za legitimiranje nasilja.¹⁷

Ti dejavniki so spodaj opisani, da bi oblikovalcem politik pomagali razumeti osebna potovanja radikalizacije, ki lahko vodijo posameznika k nasilnemu dejanju. Naštevanje ne pomeni, da je vsak dejavnik, vzet ločeno, nujno »signal« radikalizacije, ki vodi k nasilnemu ekstremizmu. Na primer, medtem ko revščina lahko v določenih

primerih prispeva k spodbujanju posameznikov, da se pridružijo nasilnim ekstremističnim gibanjem, se ne bi smela šteti za potreben ali edini vzrok.¹⁸

Namen določitve tega okvirnega seznama dejavnikov je posredovanje sporočila, da lahko kombinacija dejavnikov potiska in privlačnosti razloži, kako so lahko posamezni motivi, osebna srečanja in izbire v določenem kontekstu, ki vodijo v nasilni ekstremizem, vzrok za skrb.

Razumevanje teh odtenkov je ključnega pomena, da bi se izognili posplošitvam, ki lahko povzročijo stigmatizacijo prebivalstva, kar povzroča zamere in kolektivne občutke nezadovoljstva, ki nadalje napajajo nasilne ekstremistične pripovedi.

Gonila nasilnega ekstremizma

Dejavniki potiska (posamezne motivacije)	Dejavniki privlačnosti (pogoji, ki napeljujejo)
• Posameznikove okoliščine (eksistencialno in duhovno iskanje identitete in namena, utopične svetovne vizije, dolgčas, adolescentna kriza, občutek poslanstva in junaštva, obljuba pustolovščin in moči, privlačnost nasilja itn.) • Identifikacija s kolektivnimi zamerami in pripovedi o viktimizaciji, ki izzovejo močne čustvene reakcije, ki jih lahko manipulirajo karizmatični vodje • Izkrivljanje in zloraba prepričanj, političnih ideologij ter etničnih in kulturnih razlik (privlačnost preprostih pogledov na svet, ki delijo svet v "nas proti njim" itn.) • Privlačnost karizmatičnega vodstva in socialnih skupnosti in mrež (tj. karizmatičnega napeljevalca, ki zagotavlja dostop do moči in denarja, občutek pripadnosti močni skupini/ skupnosti itn.).	• Pomanjkanje socialno-ekonomskih priložnosti (revščina, brezposelnost, korupcija itn.) • Marginalizacija, krivice in diskriminacija (vključno z izkušnjami izključevanja in nepravilnosti, stigmatizacije, ponižanja) • Slabo upravljanje, kršitve človekovih pravic in pravne države (pomanjkanje izkušenj/izpostavljenosti procesom dialoga in razprave, kultura nekaznovanja zaradi nezakonitega ravnanja, kršitev mednarodnega prava o človekovih pravicah, storjenih v imenu državne varnosti, pomanjkanja sredstev, da se slišijo glasovi ali razočaranje itn.) • Dolgotrajni in nerešeni konflikti • Radikalizacijski procesi v zaporih, ki vodijo k legitimizaciji nasilja • itn.

Poti – Ni formule ali predpisovanja dejavnikov potiska in potega, ki proizvajajo nasilne ekstremiste, niti ti dejavniki niso statični v različnih fazah življenja posameznika. Ranljivost osebe do nasilnega ekstremizma se lahko sčasoma spreminja in se razlikuje glede na okoliščine. Skladno s tem ne obstaja standardna pot radikalizacije, ki vodi k nasilju. Zato ni le težko, ampak tudi brezupno poskušati določiti fiksen niz »standardnih profilov« nasilnih ekstremistov.

Akademiki, ki preučujejo oborožene spopade¹⁹ se sklicujejo na teorijo »pohlepa proti zameri«, da bi pojasnili dve najpogostejši osebni motivaciji za sodelovanje v nasilnem konfliktu. »Pohlep« se nanaša na misel, da borca vodi analiza stroškov in koristi. Pri nasilnem ekstremizmu bi to pomenilo, da se posamezniki pridružijo nasilnim ekstremističnim skupinam za nagrade, ki jih te lahko zagotovijo (npr. denar, moč, nadzor nad prebivalstvom in ozemljem). »Zamera se nanaša na trditev, da posamezniki posežejo po orožju ko gre za vprašanje identitete (npr. etnične pripadnosti, religije, družbenega razreda) in ne za izboljšanje svojega ekonomskega položaja.

Skupni imenovalac v obeh primerih je, da se nasilje šteje za sprejemljivo sredstvo za pridobitev plačila, povračila, nadomestila in/ali odškodnine.

2.3 Vloga izobraževanja

Kaj je mogoče doseči? – Izobraževanje ne more preprečiti, da bi posameznik storil nasilno dejanje v imenu nasilne ekstremistične ideologije, vendar pa zagotavljanje ustreznega izobraževanja dobre kakovosti lahko pripomore k ustvarjanju pogojev, ki otežujejo nasilnim ekstremističnim ideologijam in dejanjem širjenje. Natančneje, izobraževalne politike lahko zagotovijo, da kraji učenja ne postanejo mesta, v katerih se množi nasilni ekstremizem. Lahko tudi zagotovijo, da izobraževalne vsebine in pristopi poučevanja/učenja razvijejo odpornost učencev na nasilen ekstremizem. Vloga izobraževanja torej ni prestreči nasilne ekstremiste ali identificirati posameznike, ki lahko potencialno postanejo nasilni ekstremisti, ampak ustvariti pogoje, ki v okviru dela z učenci oblikujejo obrambo pred nasilnim ekstremizmom in okrepijo njihovo zavezanost nenasilju in miru.

Izobraževanje v akcijskem načrtu UNSG za preprečevanje nasilnega ekstremizma (A/70/674)

“Izobraževanje, razvoj spretnosti in zaposlovanje” je eno od sedmih področij delovanja, opredeljenih v akcijskem načrtu UNSG.

“V okviru boja proti revščini in socialni marginalizaciji moramo zagotoviti, da vsak otrok prejme kakovostno izobrazbo, ki ga pripravi za življenje, kot je to določeno v pravici do izobraževanja. Izobraževanje bi moralo vključevati poučevanje spoštovanja človekovih pravic in raznolikosti, spodbujanje kritičnega razmišljanja, spodbujanje medijev in digitalne pismenosti ter razvijanje vedenjskih in družbenoekonomskih spretnosti, ki lahko prispevajo k miroljubnemu sožitju in strpnosti.

1 - Vlagati v izobraževanje, zlasti izobraževanje v zgodnjem otroštvu, od 3 do 8 let, da bi vsem otrokom zagotovili dostop do vključujočega, visokokakovostnega izobraževanja ob upoštevanju različnih socialnih in kulturnih okolij.

2 - Izvajati izobraževalne programe, ki spodbujajo “globalno državljanstvo”, mehke spretnosti, kritično razmišljanje in digitalno pismenost ter preučitev načinov za uvedbo državljske vzgoje v šolske programe, učbenike in učne materiale. Zgraditi sposobnost učiteljev in vzgojiteljev, da podprejo ta program.

3 - Zagotoviti celovito izobraževanje od osnovnega do terciarnega, vključno s tehničnim in poklicnim izobraževanjem, ter mentorstvo za vse ranljive osebe, vključno z razseljenimi, z lajšanjem uporabe spletne in mobilne tehnologije.”

Sklic: Poročilo generalnega sekretarja Združenih narodov – Akcijski načrt za preprečevanje nasilnega ekstremizma (december 2015), A/70/674; odstavek 54

Učinkovitost – Samo izobraževanje ima lahko le omejen vpliv na preprečevanje nasilnega ekstremizma, če krepí izključujoče svetovne poglede in dopušča nasilje v kakršni koli obliki. Za učinkovit vpliv morajo izobraževalne politike in prakse neposredno in posredno obravnavati specifične gonilne sile nasilnega ekstremizma. Delo kot običajno ne zadostuje, pa tudi enkratne rešitve ne. Potrebna je mešanica kratko, srednje in dolgoročnih izobraževalnih ukrepov.

Glavni med temi ukrepi je izvajanje vključujočih in pravičnih izobraževalnih politik in praks, ki posameznih razlik ne vidijo kot težave, ki jih je treba rešiti, ampak kot

priložnosti za bogatenje učenja.²⁰ Na pedagoški ravni to pomeni, prioritizacije samo kognitivnih veščin, ampak tudi socialno-čustvenih in vedenjskih sposobnosti učencev, da se spodbudi spoštovanje različnosti in odgovorno delovanje.

Medtem ko se lahko intenzivno razpravlja o posebni vlogi izobraževanja pri preprečevanju nasilnega ekstremizma, je stališče Unesca, da odločitev, da se ne stori nič, dokler razprava ni zaključena, ni možnost. Naraščajoča grožnja radikalizacije, ki vodi k nasilju, kaže, da lahko izobraževalni sistemi storijo več za spodbujanje večje socialne kohezije z zagotavljanjem ustreznega in pravičnega izobraževanja dobre kakovosti.

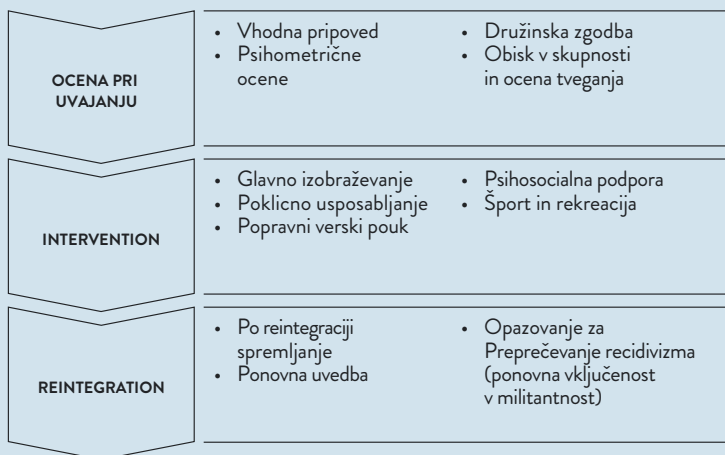
Ko šole učencem ne zagotovijo ustreznega učenja – vključno z orodji in s priložnostmi za določitev njihove prihodnosti in spoznavanje občutljivih vprašanj, povezanih z lokalnimi in globalnimi konflikti in napetostmi – bodo učenci najverjetneje iskali odgovore iz manj zanesljivih virov informacij, s katerimi lahko manipulirajo tisti, ki novačijo za nasilne ekstremistične skupine.

Nazadnje, izobraževanje igra pomembno vlogo pri odvajanju, rehabilitaciji in ponovnem vključevanju v družbo. V Rimskem memorandumu o dobrih praksah za rehabilitacijo in reintegracijo nasilnih ekstremistov, svetovni forum za boj proti terorizmu (GCF) priporoča, da prizadevanja za rehabilitacijo in programi vključujejo programe kognitivnih znanj in osnovnih izobraževalnih tečajev ter poklicno usposabljanje.²¹

Projekt Sabaoon, Pakistan

Projekt Sabaoon, ki ga je začela pakistanska vojska in ga vodijo organizacije za socialno varstvo in usposabljanje (SWAaT) od leta 2009, se izvaja za deradikalizacijo in rehabilitacijo nekdanjih militantnih mladih, ki so sodelovali v nasilnih ekstremističnih dejavnostih in jih je vojska ujela na področju Swat in okoliških območjih v Pakistanu. Na podlagi individualiziranega pristopa in intervencije projekt sledi tristopenjskemu modelu:

SLIKA 1: Sabaoon model deradikalizacije in rehabilitacije

Vir: Peracha, F., Khan, RR, Ayub, A. in Aijaz, K. 2015. Pakistan: Lessons from Deradicalising Young Taliban Fighters, str. 50 v How to Prevent: Extremism and Policy Options, objavljeno s strani Tony Blair Institute for Global Change (prej Tony Blair Faith Foundation)

V času uvedbe (1. korak) so mladinski upravičenci (mladostniki, mlajši od 18 let) podvrženi obsežni presoji, katere cilj je določiti njihovo čustveno in nevropsihološko stanje ter njihovo stopnjo izobrazbe, ob upoštevanju njihovega šolanja v preteklosti. Na tej podlagi imajo mladi koristi prilagojenih učnih modulov, katerih cilj je razvijanje in izboljšanje kritičnega mišljenja in psihosocialnih sposobnosti. Te je mogoče kombinirati s programi poklicnega usposabljanja.

Če želite izvedeti več o projektu Sabaoon:

http://tonyblairfaithfoundation.org/sites/default/files/How%20to%20Prevent_Global%20Perspectives%20Vol%202_0.pdf

3 Področja delovanja

Ključne razsežnosti učinkovitih odzivov za preprečevanje nasilnega ekstremizma

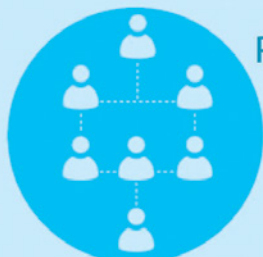
VKLJUČEVANJE

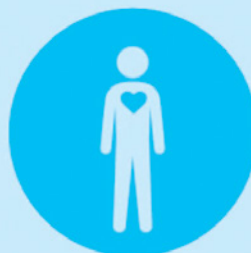
ODPORNOST

PARTNERSTVO

POSTOPKI

VARNOST & DOBRO POČUTJE

3 Področja delovanja

Tako kot je pot do nasilnega ekstremizma zapleteno in individualno potovanje, ni edinstvene rešitve za preprečevanje nasilnega ekstremizma skozi izobraževanje. Odzivi v izobraževanju se bodo razlikovali glede na kontekst, tj. konfliktno situacijo, demografijo, model državljanstva, ureditev zasebnih/javnih izvajalcev itn.

Glede na zmogljivosti, potrebe in zahteve vsake države se lahko spodaj navedena delovna področja obravnavajo posamično ali kot del celovitega preventivnega načrta.

3.1 Politike vključevanja in raznolikosti

Načela – Eden od privlačnih dejavnikov nasilnega ekstremizma je občutek pripadnosti, ki ga čutijo pripadniki nasilne ekstremne skupine. Za te posameznike se članstvo zaznava kot sredstvo za premagovanje občutkov izključenosti ali nepravčnosti. Prav tako se zdi, da ustvarja socialno okolje, ki navidezno daje vrednost posamezniku in pooblašča svoje člane za posebno nalogo. Šole lahko prispevajo k privlačnosti nasilnih ekstremističnih skupin, če ne izpolnjujejo svoje obljube, da bodo otroke vključile v družbo in jim zagotovile občutek pripadnosti učni skupnosti.

S tem razumevanjem morajo izobraževalni sistemi uvajati in izvajati vključujoče izobraževalne politike, ki vsem deklicam in fantom omogočajo, da se počutijo varne, opolnomočene in prepričane, da so enakovredni člani učne skupnosti. Vključenost v tem kontekstu pomeni predanost stalnemu iskanju boljših načinov za odzivanje na raznolikost učencev²² in zagotavljanje, da učenci izkušajo svoje raznolikosti na pozitiven način. Vsak učenec je pomemben in je enako pomemben. Na podlagi načela spoštovanja se vključujoče politike ukvarjajo z učenjem vsakodnevnega življenja z različnostjo in drugačnostjo v kontekstu izobraževanja.

Tudi v državah in kontekstih z navidezno neraznolikim prebivalstvom v socialnem in kulturnem smislu so načela vključevanja in spoštovanja različnosti ključnega pomena, saj pomagajo učencem razviti bolj odprta in strpna svetovna stališča,

kar jim omogoča, da živijo bolj usklajeno z ljudmi na drugi strani državnih meja. Vključujoče izobraževalne politike pomagajo dvigniti zavest o manj očitnih izrazih raznolikosti v družbi, ki so dragoceni viri ustvarjalnosti in inovativnosti.

Zato sta vključevanje in spoštovanje različnosti načeli, ki sta jedro izobraževalne politike, ki poskuša spodkopati nasilni ekstremizem.

Ključne naloge – Načela vključevanja in spoštovanja različnosti naj bi se najprej in predvsem odražala v učnem načrtu in v učbenikih ter drugih referenčnih gradivih. Učenci iz manjšinskih skupin se lahko počutijo marginalizirane, če so njihove skupnosti ali skupinske identitete, vključno s kulturnimi referencami, napačno predstavljene ali sploh niso zastopane v učnih in šolskih gradivih. Razlikovalni stereotipi in stigmatiziranje predstavitev posameznikov iz določenih skupin (tako v večini ali manjšini) lahko resnično žalijo ali ponižujejo učence, če se takšni stereotipi ne izpodbijajo in konec koncev tudi odstranijo iz učnih in učnih gradiv. Sovražni govor²³ predstavlja najresnejšo grožnjo učencem in učnim okoljem. Nedvoumno ga je treba obsoditi in odstraniti iz vseh učnih in poučevalnih gradiv (vključno s spletnimi viri).

Učitelji in razvijalci učnih načrtov bi se morali zavedati morebitnega vpliva izpuščenih in/ali zavajajočih primerov o dojetanju učencev do drugih (v lastni družbi in zunaj njenih meja) ter ustreznih smernic za spodbujanje razumevanja in spoštovanja različnosti. To se lahko doseže s sodelovanjem s kulturnimi ustanovami, kot so muzeji in kulturni centri, ki mladim omogočajo alternativne možnosti za učenje o drugih kulturah. Takšna sodelovanja lahko pomagajo prepoznati in razumeti različne interpretacije zgodovinskih dogodkov, zlasti kadar so vzrok za globoko zasidrane spore in zamere med skupinami in skupnostmi.

Tekoča reforma ali revizija učnega načrta je lahko idealna priložnost za odstranitev škodljivih predstavitev in razvoja vrednot, ki spodbujajo občutek pripadnosti skupni človekovi dediščini. V nekaterih državah posebna enota Ministrstva za šolstvo po posvetovanju s strokovnjaki iz drugih ministrstev, pristojnih za kulturne, mladinske in socialne zadeve, preučuje obstoječe in nove učbenike v luči nacionalnih politik o priznavanju manjšinskih skupin. Vsebine učbenikov je mogoče dopolniti tudi s komplementarno uporabo najnovejših spletnih ali drugih medijskih gradiv, da bi širili razumevanje učencev vrednot kulturne raznolikosti

in vseh oblik dediščine. To je mogoče doseči s poudarjanjem prepletenega in dinamičnega značaja kulture, ki je posledica stalnih izmenjav med posamezniki, skupnostmi in družbami skozi čas.

Izobraževalni programi o dediščini in ustvarjalnosti

UNESCO organizira mladinske forume svetovne dediščine za spodbujanje medkulturnega dialoga in sodelovanja ter poglobitev razumevanja kulturne raznolikosti mladih. Prav tako vodi pobudo World Heritage Volunteers Initiative, ki vključuje mlade in njihove organizacije pri varovanju in promociji kulturne dediščine. Namen te pobude je okrepiti mladinske spretnosti pri ohranjanju dediščine in spodbujati medsebojno razumevanje.

Poleg tega je UNESCO razvil ustvarjalna spletna orodja. The World Heritage in Young Hands Kit seznani mlade s predmeti svetovne dediščine, njihovo zgodovino in lastno kulturo ter drugimi; Diversity Kit za mlade pa dvigne zavest o pomenu kulturne raznolikosti in kreativnega potenciala pri spodbujanju kritičnega mišljenja, samoizražanja in dialoga.

Več informacij je na voljo na: <http://whc.unesco.org/en/wheducation/> in <http://en.unesco.org/creativity/capacity-building/youth/diversity-kit-for-youth>

Izziv – V državah, v katerih so nedržavni akterji ključni izvajalci izobraževanja, je spodbujanje vključevanja in spoštovanja raznolikosti z učnim načrtom in pedagoškimi praksami težavna naloga, zlasti v primeru nevladnih reguliranih šol, ki potekajo vzporedno z državnim sistemom. Neregulirane šole lahko usmerijo otroke v ločen sistem vrednot, ki morda ne spodbuja državljskih vrednot in lahko preprečijo učencem, da razvijejo široko perspektivo o svetu in družbi, kateri pripadajo. V nekaterih okoliščinah takšni sistemi očitno niso dovolj pripravili učencev za svet dela in tehnologije, s čimer prispevajo k njihovi marginalizaciji, kar lahko poslabša njihove socialne težave.²⁴

Tveganja za poslabšanje družbenih razlik z množenjem šolskih sistemov bi se lahko zmanjšala z vzpostavitvijo učinkovitih mehanizmov za dialog o politikah. Določitev minimalnih akademskih in drugih standardov za vse oblike izobraževalnih ustanov v državi ter spremljanje in uveljavljanje njihove uporabe (prek izpitov, šolskih inšpekcij itn.) lahko prav tako pomaga.

3.2 Pedagogike, ki krepijo odpornost in konstruktivno angažiranost.

Zakaj odpornost? – Posamezne osebe je mogoče pritegniti k nasilnim ekstremističnim skupinam iz osebnih razlogov, ko koristi pridružitve skupini - tako materialne kot statusne – izgledajo, kot da izpolnjujejo posebne potrebe in zagotavljajo preproste rešitve zapletenih dilem. Za preprečevanje teh trendov in okrepitev odpornosti učencev na nasilne ekstremistične pripovedi, morajo pedagogi posebno pozornost nameniti osebnim izzivom učencev, ko se ti borijo z vprašanji blaginje, identitete in pomena ter se skušajo obrniti na karizmatične voditelje za odgovore. To pomeni motiviranje, podporo in opremljanje učiteljev z ustreznimi veščinami in orodji za razumevanje lastnih pristranskosti in nato izgradnjo obrambe pred nasilnimi ekstremističnimi pripovedmi na ravni posameznih učencev. Prav tako je lahko koristno, da učitelje povežete z drugimi zadevnimi strokovnjaki v skupnosti – od pravosodja, socialnega in pa do sektorja za zaščito otrok –, da bi učencem zagotovili ustrezno in pravočasno pomoč pri vseh vprašanjih, s katerimi se lahko spopadajo.

Glede na to, da imajo učenci v sodobni družbi dostop do številnih učnih virov, zlasti na internetu, obstaja omejitev, kaj lahko šole kot institucije storijo za zaščito pred dejavniki privlačnosti. Zato so najučinkovitejše obrambe tiste, ki spodbujajo samozavest in sposobnosti učencev za odgovorno in zdravo odločitev.

Kako? – Odpornost na nasilni ekstremizem vključuje odpor do preprostih, enodimenzionalnih resnic in sporočil, ki odobravajo ali celo nadgrajujejo sovraštvo in uporabo nasilja kot sredstva za reševanje problemov. Raziskave kažejo, da lahko nekatere kognitivne, družbene in čustvene spretnosti pomagajo učencem upreti se tako ozkim perspektivam.²⁵ Sposobnost kritičnega razmišljanja in razumevanje, da obstajajo številna stališča, je ena taka spretnost. Študentom omogoča, da vidijo stvari iz več kot enega kota in iščejo dokaze za perspektive drugih oseb. Poudarja tudi objektivno učenje, s čimer se zmanjša tveganje za delovanje na podlagi takojšnjih čustev ali omejenih informacij in to, da učenec postane žrtev teorij zarote.

Da bi razvili te spretnosti, je treba učencem omogočiti priložnosti ali platforme, da na ustrezen način razpravljajo o vprašanjih, povezanih z občutljivimi temami

in »gorečimi mostovi«, ki delijo skupnosti, bremenijo otroke in spodbujajo poenostavljene poglede na svet in druge. Z ustvarjanjem varnih prostorov za konstruktivni dialog, s katerim učenci doživljajo brezkonfliktne razprave o spornih temah, izobraževalni sistemi učencem pomagajo pri razvijanju osebnega razumevanja zapletenih vprašanj in spraševanja o lastnih predpostavkah in predpostavkah drugih. Učenci lahko tudi izostrijo sposobnost spoštljivega dialoga, predvidevanje odziva, upravljanje s čustvi in izzive pred sodkom.

Nazadnje, če so te razprave dobro pripravljene in vodene, lahko učenci razumejo pomanjkljivosti in manipulacije manj zanesljivih virov informacij, ki se hranijo na teorijah zarote. Takšne razprave lahko razvijejo sposobnosti učencev za boj proti nasilnim ekstremističnim pripovedim. Te spretnosti so še posebej dragocene za učence, ki živijo v konfliktnih in postkonfliktnih družbah. V teh razpravah je predmet razprave manj pomemben od načina, kako se razpravlja, in družbene dinamike, s katero se v procesu srečujejo učenci.

V kontekstih, v katerih nasilne ekstremistične skupine trdijo, da delujejo v imenu verskih skupnosti ali drugače identificiranih skupnosti, je pomembno, da šole učencem zagotovijo natančno in ustrezno znanje ter spretnosti, ki spodbujajo in olajšajo medkulturni dialog. To vključuje poučevanje o kulturni raznolikosti v družbah učencev in podajanje dejstev o različnih religioznih in nereligioznih pogledih na svet.

Pri tem je treba poskrbeti, da se ne dopuščamo širokih posplošitev verskih in neverskih pogledov na svet in skupnosti v njem, ki lahko žalijo njihove člane in namigujejo, da nasilni ekstremizem povzročajo te skupnosti ali da so njihovi člani vsi potencialni nasilni ekstremisti. Negovanje socialno-čustvenih spretnosti, kot so: empatija, sočutje in pozornost,²⁶ je zato v tem kontekstu še posebej pomembno.

Podobno je učenje medijske in informacijske pismenosti (MIL) ne le možnost, ampak odgovornost za preprečevanje nasilnih ekstremističnih sporočil, ki vse bolj uporabljajo sofisticirane mehanizme prepričevanja, tako na spletu kot prek osebnega mentorstva. Šole ne morejo ustaviti množičnih komunikacijskih prizadevanj, usmerjenih k učencem, ki prihajajo s strani karizmatičnih nasilnih ekstremističnih voditeljev, vendar lahko učencem pomagajo odgovorno sodelovati z mediji in informacijskimi sistemi ter razvijejo analitične sposobnosti,

ki jim omogočajo kritično oceno informacij in medijskih vsebin, ki prihajajo iz različnih virov informacij.

Medijska in informacijska pismenost (MIL) podpira učence s tem, da jih spodbuja k nadzoru podatkov, informacij in medijskih vsebin (pisnih in video), ki jih prejmejo in jim zagotavlja sposobnosti za oblikovanje lastne vsebine z uporabo informacijskih in komunikacijskih tehnologij za človekove pravice, strpnost in kulturo miru.

Povzetek komponent, predmetov in kompetenc medijske in informacijske pismenosti

MIL-komponenta	MIL-teme	MIL-kompetenca
		Medijsko in informacijsko pismena oseba lahko:
1. Prepozna potrebo, je zmožna iskati, ter sposobna za dostopati in pridobivati informacije in medijske vsebine informacijske in medijske vsebine	1.1 Določiti in artikulirati potrebo po informacijah	1. Določiti in artikulirati naravo, vlogo in obseg informacij in medijev (vsebine) z različnimi viri.
	1.2 Iskanje in lokacija informacijske in medijske vsebine	2. Iskanje in lokacija informacij in medijske vsebine.
	1.3 Dostop do informacij, medijskih vsebin ter medijev in ponudnikov informacij	3. Dostop do potrebnih informacij in medijskih vsebin učinkovito, etično, pa tudi do medijev in ponudnikov informacij.
	1.4 Pridobivanje in zadrževanje/ shranjevanje/ hramba informacij in medijskih vsebin	4. Pridobivanje in začasna hramba informacij in medijskih vsebin z uporabo različnih metod in orodij.

MIL-komponenta	MIL-teme	MIL-kompetenca
		Medijsko in informacijsko pismena oseba lahko:
2. Razumevanje, ocenjevanje in vrednotenje informacij in medijev	2.1 Razumevanje informacij in medijev	5. Razumeti nujnost medijev in ponudnikov informacij v družbi.
	2.2 Ocena informacij in medijske vsebine ter ponudnikov medijev in informacij	6. Oceniti, analizirati, primerjati, artikulirati in uporabiti začetna merila za ocenjevanje pridobljenih informacij in njihovih virov ter oceno medijev in ponudnikov informacij v družbi.
	2.3 Vrednotenje informacij in medijske vsebine ter ponudnikov medijev in informacij	7. Ovrednotenje in preverjanje in medijske vsebine, virov in medijev ter informacijskih ponudnikov v družbi.
	2.4 Organizacija informacij in medijskih vsebin	8. Sinteza in organizacija informacij zbranih medijskih vsebin.
3. Ustvarjanje, uporaba ter spremljanje informacij in medijskih vsebin	3.1 Ustvarjanje znanja in kreativno izražanje	9. Ustvarjanje in izdelava novih informacij, medijskih vsebin ali znanja za specifičen namen na inovativen, etični in kreativen način.
	3.2 Sporočanje informacij, vsebine in znanja na učinkovit način	10. Sporočanje informacij, medijske vsebine in znanja na etičen, zakonit in učinkovit način z uporabo ustreznih kanalov in orodij.
	3.3 Sodelovanje v družbi in javnosti dejavnosti kot aktivni državljan	11. Dialog z mediji in ponudniki informacij za samoizražanje, medkulturni dialog in demokratično sodelovanje z različnimi sredstvi na etičen in učinkovit način.
	3.4 Spremljanje vpliva informacij, medijskih vsebin, pridobivanje in uporaba znanja, pa tudi medijev in ponudnikov informacij.	12. Spremlja vpliv ustvarjenih in razširjenih informacij, medijskih vsebin ter znanja in uporabe obstoječih medijev in drugih ponudnikov informacij.

Vir: UNESCO globalni okvir za ocenjevanje medijske in informacijske pismenosti: država pripravljena in pristojna. Tabela 6, stran 59. UNESCO, 2013. <http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002246/224655e.pdf#page=52>. Dostop 20. februarja 2017

Odpornost je več kot pasivni odpor proti nasilnemu ekstremizmu. Nujno vključuje občutek osebne odgovornosti in angažiranost. V povezavi s tem je državljanska vzgoja, ki se šteje za sestavni del izobraževalnega sistema, sredstvo za premostitev razdvajanja mladih. Če je oblikovana v ta namen, državljanska vzgoja lahko spodbuja in motivira učence, da konstruktivno prispevajo k družbi in podpirajo socialne spremembe z nenasilnimi načini v svojem lokalnem okolju.

V povezavi s tem je koncept globalnega državljanstva še posebej pomemben za spodbujanje odpornosti učencev do izključujočih pogledov na svet, ki postavljajo eno skupino proti drugi. Z globalno državljansko vzgojo učenci spoznajo medsebojno odvisnost in medsebojno povezanost sveta in različnih skupin prebivalstva na njem. Naučijo se ceniti in spoštovati raznolikost in razlike ter razvijati spretnosti, stališča in vedenja, ki jim omogočajo, da prispevajo k raznolikim družbam in jih razvijajo.

Predvsem izobraževanje na področju globalnega državljanstva zahteva aktivno solidarnost in empatijo med človekom, znotraj in zunaj nacionalnih meja pa tudi odgovorno ukrepanje z uporabo nenasilnih sredstev za sprožanje sprememb.

3.3 Varna in podporna šolska okolja

Šole kot mesta socializacije – Za 563 milijonov otrok in mladostnikov v srednjem izobraževanju²⁷, je šola eno najpomembnejših družbenih okolij zunaj njihovih družin. To je kraj, na katerem se naučijo gledati in komunicirati z drugimi člani svoje družbe, se spoprijeti s tem, kako jih njihova družba obravnava in se povezujejo z vrstniki.

Za te učence in tiste, ki bodo imeli dostop do izobraževanja v naslednjih letih, je ključnega pomena, da so šole varna učna okolja, ki nudijo podporo. Na žalost je za mnoge otroke to lahko prvo družbeno okolje, v katerem so tarče namerne in agresivne obnašanja, in/ali kjer pridobijo vzorce vedenja, ki lahko premagajo njihovo kognitivno razumevanje, da je vsesplošna uporaba nasilja²⁸ napačna. V teh pogojih šole postanejo kraji, kjer učenci razvijajo ali krepijo občutke izključenosti in nestrpnosti, namesto da bi doživeli gostoljubni etos svoje družbe.

Pri preprečevanju nasilnega ekstremizma s pomočjo izobraževanja ni nič pomembnejše kot to, da je šolsko okolje samo brez nasilja in da je vsem učencem, dekletom in fantom omogočeno, da tako izkusijo in se naučijo, kako živeti skupaj v miru.

Brez tolerance do nasilja – Številni dejavniki oblikujejo nasilje v šolah in način, na katerega se izobraževalno osebje ukvarja z njim: domače življenje učencev, zunanje okolje šole, kulturno razumevanje nasilja, družbenoekonomski dejavniki, dinamika spolov itn. Pri opredelitvi, kaj pomeni nasilno dejanje ali okolje, obstajajo razlike med kulturami, družbami in njihovimi pravnimi sistemi. Kljub temu se na splošno razume, da se nasilje zgodi v družbenih, fizičnih in psiholoških oblikah ter vključuje dejanja, kot so: telesno in psihološko kaznovanje, ustrahovanje, spolno nasilje in nasilje na podlagi spola, nasilne ceremonije sprejema, ki se izvajajo v visokošolskih zavodih itn. Lahko ga izvajajo tudi učitelji in drugi člani šolskega osebja in/ali študentski kolegi.²⁹

Kar je tragično pri teh oblikah nasilja v kontekstu učenja, presegajoč uničujoč vpliv na žrtve, je celostni etos, ki se širi po instituciji, ko je nasilje sprejeto kot normalen način reševanja težav, tudi s strani učencev, ki niso udeleženi. Da bi odpravili to tiho, vendar škodljivo prepričanje, bi morala šola sprejeti jasno politiko »nične strpnosti do nasilja«.

Čeprav ta politika ne sme nemudoma prenehati s nasiljem, je učinkovita pri pošiljanju jasnega nasprotnega sporočila, da so institucija in vsi njeni člani združeni v zavezi, da ne bodo tolerirali nobene oblike nasilja. To eksplicitno sporočilo lahko pomaga nevtralizirati implicitno in prikrito sporočilo, da je nasilje sprejemljivo, kar izkazuje šola, ko tolerira nasilje. To je eden od ciljev sprejemanja kodeksov ravnanja za učitelje in učence, da bi določili normo in »izobčili« nasilno vedenje v šoli.

Oblikovanje etosa skrbi v šolskem kontekstu pomeni obravnavanje primerov nasilja v šoli kot priložnosti za dokaz, da je šolsko osebje zavezano nenasilju in spoštovanju človekovega dostojanstva. Posledično morajo, kadar pride do nasilja, biti disciplinski ukrepi vzgojni in ne povsem kaznovalni. Učenci morajo razumeti svoje neprimerno vedenje in vpliv njihovih dejanj.³⁰ V teh okoliščinah je ključnega pomena, da se učenci vključijo v dialog, da bi razumeli vzroke in procese stopnjevanja konflikta, ki so privedli do uporabe nasilja. Enako pomembno je, da učenci sodelujejo pri iskanju poštene rešitve. Druge učinkovite strategije vključujejo uporabo dobro strukturirane

in nadzorovane medsebojne mediacije za reševanje primerov nasilja v srednjih šolah. Razvoj spretnosti za reševanje sporov med učenci (vseh starostnih skupin), učitelji, šolskim osebjem in starši z vključevanjem izobraževanja o miru in reševanju konfliktov v formalne učne načrte in dobro usmerjeni programi ozaveščanja so lahko prav tako učinkoviti.

Kenijske nacionalne pobude za obravnavo radikalizacije mladih v izobraževalnih ustanovah

Za reševanje vprašanja nasilnega ekstremizma in radikalizacije v šolah je Ministrstvo za šolstvo, znanost in tehnologijo Kenije leta 2014 začelo novo nacionalno strategijo za mlade, imenovano *Initiatives to Address Radicalization of the Youth in Educational Institutions in the Republic of Kenya*. Strategija je sprejela ukrepe, ki služijo interesom in blaginji študentov. Vključuje na primer prizadevanja za ustvarjanje otrokom prijaznih šolskih okolij in spodbujajo učence, da sodelujejo v "akademijah talentov", da si prizadevajo za področje, ki je v njihovem interesu. To služi za usmerjanje njihove energije in strasti za učenje in raziskovanje na konstruktiven način.

Strategija vključuje tudi prenehanje razvrščanja šol glede na akademsko uspešnost. To je bilo zmanjšanje pretiranega poudarka na izpitih in zmanjšanje pritiska na učence, ter vključuje druge kazalnike dosežkov učencev kot so: sposobnosti v športu in umetniški talenti. Namen je zmanjšati stres življenja učencev doma in v šoli, na katerega se lahko odzovejo s taktiko pobega, vključno s pridružitvijo izobčenim skupinam. Strategija uporablja tudi druga učinkovita sredstva za preprečevanje nasilnega ekstremizma, vključno z vključevanjem PVE-E v učne programe in šolske programe; sprejetje večsektorskega in večstranskega pristopa; spodbujanje udeležbe učencev skozi procese upravljanja in medsebojnega izobraževanja; in vključevanje medijev kot zainteresirane strani.

Podporno okolje – Učenci, ki so ranljivi, ker jim grozi diskriminacija ali marginalizacija, potrebujejo pozornost in podporo. Morda so otroci iz kulturnih manjšinskih skupin, ki so se preselili iz drugih regij ali držav, ki nimajo znanja jezika, ki se uporablja kot učno sredstvo v šoli, ali ki imajo telesne ali duševne značilnosti, zaradi katerih se razlikujejo od večine. Previdno zasnovane integracijske storitve bi morale biti na voljo tem učencem. Preproste dejavnosti, kot so: udeležba v klubih, razpravljalna društva, šport in druge zunajšolske

dejavnosti, lahko negujejo občutek, da jih cenijo in priznavajo vrstniki in skupnost, kar pa so ključni dejavniki socialne integracije.

Storitve za te skupine učencev bi si morale prizadevati za njihovo vključitev v šolsko okolje, vendar je treba to povezovanje razumeti kot vključitev na podlagi spoštovanja različnosti. Prizadevanja za integracijo, ki se izvajajo na račun značilnosti študentov, so lahko kontraproduktivna. Poleg tega je potreben takt, da ne bi prišlo do stigmatizacije tistih, ki potrebujejo integracijske storitve. Tako ko pridobijo osnovne veščine za integracijo, morajo napredovati iz teh storitev in biti asimilirani v osrednje šolsko življenje.

Šole in učna okolja na splošno morajo biti podporne ne samo za učence s posebnimi potrebami, ampak tudi za širšo populacijo učencev. Raziskave so pokazale, da bodo učenci, ki imajo občutek sreče in dobrega počutja v šoli, verjetneje akademsko napredovali.³¹

KiVa International – proti nasilju v šoli

Program KivaKoulu ("Prijazna šola") je raziskovalni program za preprečevanje ustrahovanja, ki je bil razvit na Univerzi v mestu Turku na Finskem s financiranjem Ministrstva za šolstvo in kulturo (<http://www.kivaprogram.net>). Na Finskem je 90% vseh splošnih šol v državi registriranih KiVa šol, ki izvajajo program. Poleg pozitivnih učinkov programa na šolsko vzdušje so poročali tudi o izboljšavah v akademski motivaciji in dosežkih. Videti je, da je program KiVa zmanjšal anksioznost in depresijo ter pozitivno vplival na percepcijo učencev o svojih vrstnikih. Izjemnih 98 odstotkov žrtev, vključenih v razprave s skupinami KiVa, je menilo, da se je njihov položaj izboljšal. Finski podatki iz več kot 1.000 šol, ki so začele izvajati KiVo jeseni leta 2009, so nazadnje pokazali, da so se po prvem letu izvajanja tako viktimizacije kot ustrahovanja znatno zmanjšali. Program KiVa je leta 2009 prejel Evropsko nagrado za preprečevanje kriminala.

Če želite izvedeti več o pristopu Finske k PVE:

<http://www.finlandun.org/public/default.aspx?contentid=341895&nodeid=35880&contentlan=1&culture=fi-FI>

3.4 Ciljni ukrepi za ogrožene učence

Izzivi pri prepoznavanju učencev v nevarnosti – Čeprav je v določenih časovnih obdobjih identifikacija učencev, ki so ranljivi ali so izpostavljeni tveganju radikalizacije, ki vodi k nasilju potrebna, je to delikatna naloga za šole in njihovo osebje. Obstoječi kazalniki in znaki ranljivosti posameznika so predmet razgrete razprave med strokovnjaki za izobraževanje, ker so predmet številnih spremenljivk, vključno s tistimi, povezanimi s kontekstom.

Dejansko uporaba teh kazalnikov lahko povzroči primere napačnega poročanja ali preveč poročanja, z resnimi posledicami za učence, družine in šole. Napačno poročanje je zelo resno tveganje, saj lahko tako imenovani znaki prenašajo tudi izraze osebnih stisk ali znake neuspešnih osebnih ambicij, ki nimajo ničesar z radikalizacijskimi procesi, ki vodijo k nasilju.

Če se indikatorji uporabljajo neustrezno ali prenašajo, lahko pride do stigmatizacije ali lažnih obtožb. To lahko posledično spodbuja tako diskriminacijo s strani tistih, ki to zakrivijo, kot tudi občutke krivice pri žrtvi, oboje pa je mogoče uporabiti za opravičevanje dejanj nasilnega ekstremizma.

Izzivi pri uporabi kazalnikov in znakov za posamezne primere so tako veliki, da nekateri strokovnjaki trdijo, da se morajo šole osredotočiti na pedagoško preprečevanje in se vzdržati poskusov prepoznavanja potencialnih nasilnih ekstremistov.

Vendar pa je glede na porast pojavov nasilnih ekstremističnih dejanj občutek, da izobraževalno osebje in družine, na katere vplivajo pojavi, iščejo pomoč pri reševanju težavnih primerov. Ob takšnih zahtevah zavrnitev kakršnega koli svetovanja ni možnost.

V odgovor na pomisleke in vprašanja, ki jih morda spodbujajo učitelji, vzgojitelji in izobraževalno osebje na splošno, kako uporabljati kazalnike na način, ki ne zmanjšuje splošnega cilja izobraževanja in spodkopava pravic posameznih učencev, priporočamo naslednje prakse:

- Načelo za kateri koli niz kazalnikov bi moralo narekovati, da so okvirni in ne predpisani ter, da so zasnovani tako, da omogočajo strokovnjakom ugotavljanje ogroženih učencev primarno s stališča, da je tem treba ponuditi

ustrezno podporo v zgodnjih stopnjah, ki jih zaščiti pred novačenjem s strani nasilnih ekstremističnih skupin in jim pomaga zavračati nasilje. Uporaba takih kazalnikov bi morala biti predmet strokovnih pregledov, ki bi vključevali izobraževalno osebje in zadevno družino, da bi zagotovili pred sprejetjem odločitve raznolikost pogledov na vedenje učenca.

- Ustrezna uporaba takšnih kazalnikov zahteva dobro razumevanje, kdo je ranljiv in ogrožen, med zadevnimi zainteresiranimi stranmi, vključno s člani skupnosti. To vključuje natančno oceno psihosocialne dinamike, ki je prisotna v tem kontekstu. Na podlagi tega skupnega razumevanja je mogoče ogroženemu posamezniku ponuditi pomoč in podporo, istočasno pa kar najbolj zmanjšati tveganje povzročanja škode nedolžnim. To vključuje vso prizadevanje za obravnavo socialnih in osebnih izzivov, s katerimi se soočajo posamezniki in posvečanje posebne pozornosti njihovim osebnim pravicam in odgovornostim. Zgoraj navedeni varnostni ukrepi so pomembni za prizadevanja za preprečevanje, pa tudi za dejavnosti razdruževanja, rehabilitacije in reintegracije.

Indikatorji in znaki radikalizacije, ki vodi k nasilju, vključujejo specifična vedenja ali stališča, ki, združena v posamezniku, lahko nakazujejo, da je oseba na poti do nasilja. Ti znaki so lahko na primer glasno izpostavljanje nepravilnosti ali zamer, manifestacije psihološkega manipuliranja, nenadna prizadevanja za pripadnost identiteti ali skupini, izražanje polariziranih pogledov, spor s člani družine in prijatelji, identifikacija s skupino ali ideologijo, ki zahteva spremembo oblačil in dnevni navad, izkazovanje odnosov, ki opravičujejo uporabo škodljivih sredstev za doseganje cilja itn.

Proces napotitve – Da bi se izognili napakam v postopkih napotitve in pojavljanja zlorabe pooblastil, je priporočljivo, da se posvetovalni mehanizmi in protokoli razvijejo v posvetovanju z vodji skupnosti, učitelji, odgovornim osebjem šole, učenci in imenovani strokovnjaki iz sektorja pravosodja, zdravja in zaščite otrok, ki delujejo kot kontaktne točke znotraj in zunaj šole. Ti mehanizmi morajo jasno opredeliti ustrezne vloge in odgovornosti vseh zadevnih zainteresiranih strani, zlasti kar zadeva procese odločanja. Prav tako morajo navesti veljavne etične in pravne okvire ter pojasniti postopke za vložitev pritožb o kršitvah pred ustreznimi organi.

Da bi ublažili tveganja prekomernega poročanja in napačnega poročanja, morajo dogovorjeni mehanizmi napotitve tudi pokazati, kako in kdaj se morajo vključiti in povezati z družinami, skupnostmi, zadevnimi strokovnjaki (npr. Socialnimi in zdravstvenimi delavci) in ustreznimi javnimi organi. To vključuje določitev vloge uslužbenecv organov pregona, ki vstopajo v šolske prostore, da bi zgradili zaupanje med skupnostmi in šolo ter zagotovili, da ti ostanejo varni in vključujoči prostori učenja.

Končno je treba dogovorjeni proces napotitve predstaviti učencem in njihovim staršem, kot tudi zadevnim voditeljem in partnerjem v skupnosti, ter si resnično prizadevati za vzpostavitev zaupanja med šolo in skupnostmi.

Šolski napotitveni mehanizem in protokol za preprečevanje radikalizacije mladih, Francija

Francosko ministrstvo za šolstvo, visoko šolstvo in raziskave je izdalo knjižico za direktorje izobraževalnih ustanov in pedagoško osebje, ki pojasnjuje napotitveni mehanizem, ki trenutno velja v Franciji, za poročanje o primerih radikalizacije, ki vodi k nasilju, in podpora ogroženim mladim.

Zagotavlja osnovne informacije o procesu radikalizacije in opozorilnih znakih, navodila za prijavo primerov, kontaktne podatke ustreznih javnih služb za osebje, ki smernice, in informacije o pravnih okvirih, ki urejajo sistem napotitve.

Če želite izvedeti več: Ministère de l'Éducation Nationale, de l'Enseignement Supérieur et de la Recherche. 2015. Prévenir la radicalisation des jeunes http://cache.media.eduscol.education.fr/file/Prevention_radicalisation/20/2/prevention_livret_567202.pdf Dostop 2. novembra 2016.

Ko bodo vzpostavljeni mehanizmi in protokoli, bi morali biti učitelji, vzgojitelji, šolsko osebje in vodje skupnosti usposobljeni za sledenje referenčnim protokolom

in razumno presojo na podlagi predlaganih kazalnikov in znakov. Določitev kontaktne točke v lokalni skupnosti, ki je odgovorna za preprečevanje nasilnega ekstremizma in je opremljena z ustreznimi kompetencami za obravnavo zadeve, je lahko v pomoč pri svetovanju in podpori šolskemu osebju med usposabljanji. Razvoj pisnih referenčnih in orientacijskih gradiv za vse, ki so vključeni v postopek napotitve, je pomemben za olajšanje usklajevanja in izmenjave informacij med zainteresiranimi stranmi.

Izogibati se je treba nepripravljenim poskusom identificiranja ogroženih učencev. Ko šole izgubijo zaupanje svojih učencev, izgubijo svojo moč vpliva in vsako upanje za učinkovite preventivne ukrepe. V najslabših primerih lahko celo nenamerno prispevajo k razmnoževanju nasilnih ekstremističnih miselnosti in ustvarjanju sovražnih šolskih vzdušij.

Vidik spolov – Nasilni ekstremizem je nesporno na spole vezan pojav.³² Medtem ko se vse bolj poroča, da ženske igrajo dejavno vlogo v nasilnih ekstremističnih organizacijah in napadih kot napadalci in podporniki, so moški še vedno pogosteje storilci nasilnih ekstremističnih dejanj in s tem cilji kampanj novačenja.³³ Glede na prevladujoče posebnosti izkušenj žensk in moških bi morala vsa prizadevanja za preprečevanje vključiti vidik enakosti med spoloma pri obravnavanju ogroženih učencev. To lahko vključuje obravnavo spolnih dimenzij gonil nasilnega ekstremizma.

Poleg tega, ker ekstremistično nasilje močno prizadene ženske in dekleta, bi bilo treba ženske potrebe in pravice spodbujati s preventivnimi prizadevanji, pa tudi njihovo vodstvo pri takih pobudah. To vključuje zagotavljanje, da imajo v šolskem okolju ženske, zlasti mlade ženske, možnost, da so njihovi

glasovi o šolskem vzdušju slišni. Predpostavka je, da lahko mlade ženske, če so opolnomočene in imajo ustrezno podporo, igrajo olajševalno vlogo v povezavi s širjenjem nasilnega ekstremizma in radikalizacijo, ki vodi k nasilju med njihovimi vrstniki.

Enako pomembne so tudi možnosti ločevanja od ekstremizma na podlagi specifik spolov, možnosti za rehabilitacijo in ponovno vključitev žensk in moških, ki lahko ogroženim posameznikom pomagajo pri okrevanju od nasilja (zlasti nasilja na podlagi spola), če so bili sami žrtve nasilnega ekstremizma, medtem ko so bili člani takšnih skupine.

3.5 Sodelovanje zainteresiranih strani

Učinkovito delo v smeri preprečevanja nasilnega ekstremizma je redko mogoče brez vzajemnega razumevanja, sodelovanja in zaupanja med izobraževalnimi ustanovami in različnimi sektorji skupnosti, ki imajo izobraževalno vlogo. Spodaj je kratka predstavitev akterjev, ki igrajo ključno vzgojno vlogo pri preventivnih prizadevanjih. Spodnji seznam ni izčrpen. Obstaja veliko drugih strokovnih kategorij, ki bi jih lahko dodali temu inventarju, tj. umetniki, poslovna skupnost, medicinska skupnost itn. Spodnji udeleženci so tisti, ki so pokazali zgodnjo angažiranost v preventivnih prizadevanjih.

Mnogi od teh akterjev že izvajajo inovativno preventivno delo prek neformalnega izobraževalnega kanala, na ravni občin ali na ravni skupnosti. Njihovi vsakodnevni prispevki k socialni koheziji pa so pogosto podcenjeni in zaslužijo biti bolj znani in upoštevani pri oblikovanju nacionalnih strategij in dejavnosti preprečevanja prek izobraževanja.

Z naslednjimi predstavitvami nameravamo zagotoviti kazalnike o možnih področjih sodelovanja in vprašanjih, ki jih je treba upoštevati pri sodelovanju s temi ključnimi zainteresiranimi stranmi.

Družine – Ni treba posebej poudarjati, da so starši in ožja družina najpomembnejši dejavniki socializacije za otroke. Znanje o učenčevi družini in ozadju običajno pomaga učiteljem in šoli razumeti njegovo vedenje v šolskem okolju. V primeru nasilnega ekstremizma so raziskave pokazale, da družinski predhodniki pripadnikov nasilnih ekstremističnih gibanj ne ponujajo skupnega razloga za razlago. Vendar ima lahko družina pomembno vlogo pri varovanju ogroženih učencev. To zahteva razvoj starševskega razumevanje radikalizacijskih procesov, ki vodijo k nasilju in jih opremljanja s sposobnostmi, da igrajo proaktivno vlogo pri oblikovanju pozitivnega odnosa do nenasilja.

Mati in očetje imajo lahko zelo konstruktiven vpliv, če vedo, kako komunicirati z otroki na smiselne načine, brez moraliziranja. Ko so matere obveščene, podprte in opolnomočene, so v dobrem položaju, da prepoznajo potencialne ranljivosti.³⁴ Očetje in drugi moški družinski člani imajo pomembno odgovornost za vrednotenje in prikaz nenasilnih modelov moškosti.

Pri sodelovanju z družinami se morajo šole izogibati posploševanju, ki stigmatizira gospodinjstva ali poizkuša vzpostaviti poenostavljene korelacije med vrstami gospodinjstev (npr. par – družina, družina z enim samim staršem itn.) in nasilnega ekstremizma.

Mladi ljudje – Mladi na splošno so med prvimi, ki jih prizadene in so zaskrbljeni zaradi nasilnega ekstremizma. Pogosto so žrtve in storilci nasilnih ekstremističnih dejanj. Zaradi tega so enako pomembni partnerji v boju proti nasilnemu ekstremizmu. Če na njih gledamo kot na prispevalce rešitev, ne kot problem, je treba izkoristiti njihov potencial, da postanejo preobrazbena sila, zlasti v šolskem kontekstu. Če se obravnavajo kot enakovredne in odgovorne partnerje, z jasnimi pravicami in odgovornostmi, lahko znatno prispevajo k oblikovanju in izvajanju ustreznih programov in politik. Njihov potencial za ustvarjanje pripovedi, ki temeljijo na vrednotah kulturne raznolikosti in medsebojnega razumevanja, ki bi preprečevale prazne obljube in propagando nasilnih ekstremističnih skupin prek medijev in IKT, je treba v celoti izkoristiti.

Cafétalks: pobuda mladih pri izgradnji miru in boju proti nasilnemu ekstremizmu v Tuniziji

Mladi ustvarjalci miru, kot je Tunizijska mladinska pobuda proti terorizmu, so aktivno vključeni v spodbujanje miru in boj proti ekstremizmu. Kot del njegovega dela za vključevanje mladih v pobude za izgradnjo miru Aslem vodi "Cafétalk ambasadorje", mladinski projekt, ki združuje mlade ženske in moške v kavarnah, v katerih sodelujejo v odprtih razpravah o temah, ki jih zadevajo. En tak pogovor se je osredotočil na umetnost kot orožje proti nasilnemu ekstremizmu. Eden glavnih gonilnikov ekstremizma je pomanjkanje priložnosti za sodelovanje v kulturnih dejavnostih, ki spodbujajo in odražajo bogato zgodovino naroda in civilizacije. Ti pogovori so bistveni pri osveščanju in oblikovanju občutka pripadnosti skupnosti in družbi.

Če želite izvedeti več: <http://cafetalks.org/>

Pomembno je opozoriti: »mladina« in »učenci« se pogosto obravnavata kot ločeni skupini, deležniki posamične strani pa delujejo vzporedno, z malo interakcije in sodelovanja med njimi. Vendar se obe skupini v veliki meri prekrivata v večini držav. Ukrepi, ki veljajo za učence, se v veliki meri nanašajo na mladinsko populacijo in vprašanja, ki se nanašajo na mladino, se nanašajo tudi na populacijo učencev.

Potrebno bi bilo tesnejše sodelovanje zainteresiranih strani v izobraževanju z mladinskimi akterji, ki bi presegali s stenami obdan sistem izobraževanja.

Verske skupnosti in neverske organizacije s pogledom na svet –

Odrprt dialog med pripadniki verskih skupnosti, neverskimi organizacij s pogledom na svet in drugimi predstavniki družbe je ključnega pomena za vzpostavitev ozračja zaupanja in vzajemnega spoštovanja v družbi ter za zgled mirnega dialoga. Dialog znotraj skupnosti je enako pomemben za razumevanje in spoštovanje raznolikosti mnenj in izkušenj znotraj skupnosti. Dialog s tistimi, ki imajo morda različna mnenja, vrednote in prepričanja, tako znotraj kot zunaj svoje skupnosti, lahko učencem omogoči premagovanje predsodkov in razlikovanje dejstev od stereotipov.³⁵

Uresničevanje tega cilja lahko zahteva predhodno usposabljanje verskih voditeljev in vzgojiteljev o tem, kako olajšati tak dialog in podpreti ogrožene udeležence, ki iščejo psihološko in socialno podporo. Ker se lahko ogroženi mladi ljudje obrnejo na verske voditelje po nasvet, morajo te voditelje usposabljanja informirati o obstoječih postopkih napotitve in ustreznih podpornih službah. Voditelji lahko v skladu z veljavno zakonodajo zahtevajo tudi smernice o njihovih pravicah in odgovornostih do mladih.

Preprečevanje nasilne radikalizacije, Indonezija

V boju proti radikalizaciji, ki vodi k nasilju, študija, Preprečevanje nasilne radikalizacije in terorizma – primer Indonezije, navaja, da "Osrednji element Indonezijskega modela vključuje delo v mrežah posameznikov, ki imajo versko verodostojnost in so dobro uveljavljeni ter zelo spoštovani znotraj različnih skupin, ki imajo daljnosežen vpliv na družbo." Poročilo navaja, da so velike in priljubljene nacionalne verske organizacije (npr. Muhammadiyah, Nahdlatul Ulama in Foundation LibForAll) izvajale ... prizadevanja za boj proti nasilnemu ekstremizmu, ki se osredotočajo na šole in univerze, zlasti verske šole." Na primer, tečaji, ponujeni na islamskih šolah in univerzah Muhammadiyah, so postali ..."bolj pluralistični ... vključujoč teme, kot so svetovne religije, kjer se preučujejo vse religije." Kot rezultat, imajo učenci "bolj odkrito in odprto razpravo" med seboj ne samo o religiji, ampak tudi o svetovnih zadevah in aktualnih dogodkih.

Vir: Ranstorp, M. 2009. Preventing Violent Radicalization and Terrorism – The Case of Indonesia, str. 6, Stockholm, Swedish National Defence College.

Organi pregona – Sodelovanje med šolo in policijo lahko koristi preventivnim prizadevanjem, če so skupni ukrepi urejeni v skladu z nacionalnimi izobraževalnimi strategijami in če policija, izobraževalno osebje, učenci in družine ustrezno definirajo in razumejo posamezne vloge in odgovornosti vsakega partnerja.

Nezaupanje med učenci in organi pregona bo negativno vplivalo na komunikacijo med šolami in policijo. To se lahko izkaže za problematično, zlasti če je potrebno nujno ukrepanje policije.

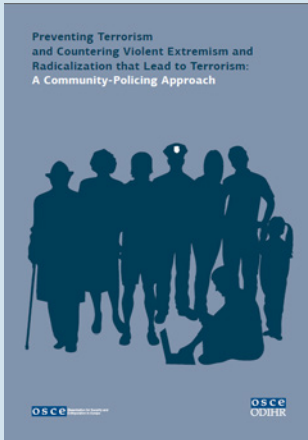
Pobuda Unity Jam s strani ConnectJustice, Velika Britanija

Projekt Unity Jam združuje mlade, stare od 16 do 25 let, ki skupaj s policijo 48 ur rešujejo probleme v svoji skupnosti. Ustvaril ga je Connect Justice, je ustvarjalna vaja, ki temelji na teoriji zasnove: učenje novih stvari, izboljšanje spretnosti, medsebojno podajanje idej z namenom soustvarjanja z vrstniki. Toda ne gre le za govorjenje, razvijajo seme za tekočo rešitev, pri kateri je ključni izid za mlade ustvariti izdelke/storitve za učinkovitejše sodelovanje s policijo. Ta projekt se izvaja v treh mestih v Združenem kraljestvu.

Več informacij: <http://connectjustice.org/activities.php> .

Izgradnja zaupanja med šolami in policijo je ključnega pomena za zagotovitev uspešnih rezultatov preventivnih prizadevanj. Lahko ga negujemo z različnimi dejavnostmi. Policisti lahko na splošno svetujejo ali usmerjajo preventivne ukrepe, vezane na nasilni ekstremizem in kriminalne dejavnosti. Prav tako lahko posredujejo kot vzgojitelji o splošnih varnostnih vprašanjih. Mlade lahko povabite tudi na obiske usposabljanja policijskih uslužbencev, ki ponujajo svoja stališča o nekaterih občutljivih vprašanjih, kot je »zaustavitev in iskanje«, ki nesorazmerno vpliva na mlade. Takšni enkratni posegi omogočajo učencem in policistom, da se medsebojno in mirno sporazumevajo ter razkrijejo skupne predpostavke, strah in morebitno nezaupanje.

Preprečevanje terorizma in zaviranje nasilnega ekstremizma ter radikalizacije, ki vodita v terorizem: skupni pristop policije in skupnosti, s strani OVSE

Ta vodnik vsebuje smernice o osrednjih vprašanjih, ki lahko vplivajo na uspeh ali neuspeh policijskih prizadevanj za pristop sodelovanja s skupnostjo za preprečevanje terorizma in boja proti nasilnemu ekstremizmu in radikalizaciji, ki vodita v terorizem. Namenjen je oblikovalcem politik in visokim policijskim strokovnjakom, vendar lahko služi vodjem skupnosti in vzgojiteljem, ki si prizadevajo za tesnejše sodelovanje s policisti.

Predvsem pojasnjuje temeljna načela in značilnosti policijskih pristopov skupnosti, da bi zmanjšali tveganje.

Celotna objava je na voljo na <http://www.osce.org/atu/111438>.
Objavila Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE), 2014.

Nekdanji nasilni ekstremisti – Če so na voljo, so lahko nekdanji nasilni ekstremisti, ki želijo pomagati, verodostojni in zelo učinkoviti viri za preventivno izobraževanje in razdružitev, rehabilitacijo in reintegracijo. V številnih državah so vabljeni v šole, da bi povedali svoje osebne zgodbe o tem, kako so se pridružili in zapustili nasilne ekstremistične skupine ter opozorili na nevarnosti in razočaranja pri vključevanju v takšne skupine. Nekateri so vzpostavili spletna mesta in izvajajo lastno usposabljanje.³⁶ Drugje, obstajajo pisna pričevanja in filmi nekdanje nasilne ekstremistične mladine, ki se lahko uporabljajo pri poučevanju. Kot vedno je pomembno, da se vabijo nasilni ekstremisti iz različnih gibanj, tako da nasilni ekstremizem ne izgleda, kot da prihaja iz določene skupine ali prebivalstva.

Moje bivše življenje – The Tim Parry Johnathan Ball Foundation for Peace

Moje bivše življenje je multimedijski izobraževalni vir, namenjen mladim med 14. in 19. letom. Temelji na dokumentarnem filmu, ki deli osebne zgodbe štirih nekdanjih ekstremistov ali "bivših".

Izobraževalni film raziskuje razloge za odločitve, da se vključijo v nasilne konflikte, posledice teh odločitev in razloge, zakaj so zapustili svoje skupine. Nazadnje je razvidno, kako so njihova življenja napredovala, ko so se odločili, da pustijo nasilje za seboj. Film spremlja serija delavnic, ki olajšajo pogovore o težavnih vsebinah.

Namen tega vira je vzpodbuditi mlade na poti učenja in razumevanja vzrokov, posledic in zapuščine nasilnega ekstremizma.

Če želite izvedeti več:

<http://foundation4peace.org/projects/my-former-life/>

Digitalni mediji – Skoraj vsaka nasilna in nenasilna ekstremistična skupina ima svojo spletno stran in v številnih primerih ohranja več spletnih mest v različnih jezikih z različnimi sporočili, prilagojenimi posebnim ciljnim skupinam. Udeleženci in mladi zunaj šolskega okolja ostajajo ranljivi za njihovo propagando in sovraštvo. Še vedno pa šole ne upoštevajo te težave. Povezave med nasilnim ekstremizmom in mediji se preveč pogosto obravnavajo kot zadeve, ki jih je treba obravnavati s strani ponudnikov internetnih storitev in drugih zainteresiranih strani v medijih. To pa se mora spremeniti. Potrebni so bolj proaktivni ukrepi za zaščito učencev in mladih na splošno proti izražanju nasilnega ekstremizma, razširjenega prek medijev, zlasti digitalnih medijev. To vključuje dvig ozaveščenosti v šolskem okolju o medijih ali digitalnem državljanstvu ali kako uporabljati internet in druge digitalne medije na konstruktiven način, vključno s tem, kako razločiti njihova škodljiva in negativna sporočila ter kako ustvariti nove platforme in mreže za dialog in medsebojno sodelovanje ter razumevanje. Koncept medijske pismenosti ali digitalnega državljanstva se lahko vključi v učni načrt in služi kot skupna ploščad za mobilizacijo vzgojiteljev, prek vseh področij, da razvijejo s tem povezane spretnosti. Vključevanje civilne družbe pa tudi spletnih skupnosti in internetnih posrednikov (npr. Iskalniki, ponudniki storitev, spletne socialne

mreže itn.) je koristno, da bi bil digitalni vir informacij varnejši. Blogerji in drugi akterji socialnih medijev se lahko mobilizirajo tudi za delo z učenci za izvajanje digitalnega državljanskega izobraževanja.³⁷

Digitalno državljansko izobraževanje

Koncept digitalnega državljanstva priznava, da otrokom koristi aktivna in odgovorna udeležba v digitalnem svetu. Za učinkovito udeležbo morajo otroci imeti kompetence, ki jim omogočajo, da v celoti raziščejo priložnosti, ki jih ponuja IKT, in biti odporni na spremljajoča tveganja. Nedavna raziskava Unesca Bangkok je opredelila digitalno državljanstvo kot "sposobnost iskanja, dostopa, uporabe in ustvarjanja informacij; sodelovati z drugimi uporabniki in z vsebino na aktiven, kritičen, občutljiv in etičen način; varno in odgovorno gibanje v spletnem in informacijskem okolju ter zavedanje lastnih pravic". To zajema tri dimenzije:

1. Digitalna pismenost: kognitivne, ustvarjalne in kritične sposobnosti za ustvarjanje in delo z vsebino.
2. Digitalna odpornost: sposobnost upravljanja spletnih tveganj.
3. Digitalne pravice in odgovornosti: Sposobnost prepoznavanja pravice do pravičnega dostopa do informacijske in komunikacijske tehnologije in pravice do zasebnosti, hkrati pa odgovornost za spoštovanje pravic drugih.

Referenca: A Policy Review: Building Digital Citizenship in Asia and the Pacific through Safe, Effective and Responsible Use of ICT. UNESCO Bangkok, 2016. <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002468/246813e.pdf>

Učitelji – Ne nazadnje učitelji igrajo osrednjo vlogo pri preprečevanju nasilnega ekstremizma – ne kot zastopniki nadzora, ampak kot vzgojitelji. V neposrednem stiku z mladimi so lahko vzorniki, spremljevalni dejavniki in mediatorji, spodbujajo dialog in so vzor medsebojnega spoštovanja. Prav tako so lahko prvi, ki prepoznajo znake radikalizacije, ki vodi k nasilju, in jih ublažijo z raziskovanjem spornih vprašanj. Nazadnje lahko učitelji služijo kot most med šolo, družinami in širšo skupnostjo, da bi zagotovili, da vse zainteresirane strani delajo v smeri skupnega cilja za podporo in pomoč ogroženim učencem.

Da bi učiteljem omogočili konstruktivno vlogo posrednikov za mir, jim je treba svetovati, jih motivirati in opremiti z ustreznimi orodji poučevanja in učenja. To vključuje razvijanje njihove sposobnosti, da med učenci spodbujajo vrsto kognitivnih in nekognitivnih spretnosti, kot so: kritično mišljenje, multiperspektivnost, razumevanje kompleksnosti, moralni pogum in odgovorno spletno vedenje – z usposabljanjem pred in na delovnem mestu. Učitelje je treba tudi spodbujati, da spoštujejo in so pozorni na osebne izzive učencev, kot se ti soočajo z vprašanji identitete in pomena. Te razsežnosti ne smemo spregledati, če naj učitelji učencem zagotovijo ustrezna in pravočasna navodila, ki lahko spodbujajo procese radikalizacije.

Na koncu je treba učiteljem zagotoviti ustrezno psihološko in socialno podporo za soočenje in premagovanje vpliva napadov in groženj nasilnih ekstremističnih skupin, ki ovirajo njihovo sposobnost igrati konstruktivno vlogo pri preprečevanju.

Na žalost je treba priznati, da so učitelji lahko pobudniki nasilnega ekstremizma s posredovanjem sporočil sovraštva in nestrpnosti, ki negativno vplivajo na učence in šolsko vzdušje. V takšnih primerih obstajajo postopke in sankcije proti sovražnemu govoru, ki jih je treba uporabiti in uveljaviti.

4 Načini izvajanja

4 Načini izvajanja

Ena velikost ne ustreza vsem – Glede na zmogljivosti posameznih držav (institucionalne, finančne in človeške), njihovo politično zavezanost prizadevanjem za preprečevanje in njihovo ranljivost za nastanek nasilnega ekstremizma se lahko izvajajo različne vrste preventivnih dejavnosti. Ta Vodnik predvideva, da je vsaka država ali izobraževalni sistem na drugačni stopnji pripravljenosti v povezavi s tem. Posledično bodo programi izvajanja različni med državami. Pomembno je poudariti, da ni enotnega pristopa k preprečevanju nasilnega ekstremizma z izobraževanjem.

Obseg in narava nasilnega ekstremizma ter njihovi dejavniki potiska in privlačnosti povsod in vedno niso enaki; niti niso prednosti in pomanjkljivosti nacionalnih izobraževalnih sistemov, ko gre za odziv na izzive nasilnega ekstremizma.

Izvedba objektivne ocene razmer v državi pomaga preprečiti tveganje, da bi zgradili napačne predpostavke, kar bi lahko ogrozilo učinkovitost prihodnjih politik in programov.

Izvedba situacijske analize

Politike preprečevanja bi morale temeljiti na zanesljivi situacijski analizi.

Spodaj so primeri vprašanj, na katera je treba odgovoriti, preden razvijemo politike:

- Kakšne so trenutne manifestacije in razširjenost nasilnega ekstremizma v državi?
- Kdo so najbolj ogrožene skupine?
- Katere so najbolj ranljiva geografska območja v državi?
- Kakšni so lokalni, regionalni in mednarodni gonilniki lokalnih manifestacij nasilnega ekstremizma?
- Kakšne so izražene potrebe po izobraževanju o preprečevanju nasilnega ekstremizma glede na vse interesne skupine, vključno s tistimi, ki so najbolj ogrožene, in nekdanje člane nasilnih ekstremističnih skupin?
- Kdo in katere organizacije že opravljajo delo na tem področju? Ali obstajajo izkušnje o njihovem vplivu?

Ta vprašanja in druga v istem okviru bodo sektorju izobraževanja pomagala oceniti pomen tega izziva v kontekstu države. Situacijske analize je treba izvesti z vključevanjem tako strokovnih raziskovalcev kot tudi "glasov" populacij ali skupin, ki se štejejo za "tvegane", kot tudi zadevnih skupnosti. Mobilizacija velikega števila stališč in široka osnova (nacionalnih in mednarodnih) informacij za to prakso zmanjšuje tveganje, da bodo prezrta ustrezna znanja o dejavnikih, ki potencialno prispevajo k nasilnemu ekstremizmu in morebitna sredstva za odpravo le-teh.

Za več informacij si oglejte linije zastavljanja vprašanj, ki jih je razvil Globalni sklad za vključevanje in odpornost skupnosti (GCERF): <http://www.gcerf.org/>

To poglavje vsebuje pogostih pristopov držav k izvajanju. Navedeni so kot primeri za navdih ali replikacijo, prilagoditev ali preoblikovanje, kot je primerno. Ni pričakovati, da bodo izpeljani vsi. Predstavljajo meni ali katalog pristopov, ki se lahko kombinirajo ali individualno razvijajo za zadovoljevanje potreb vsake posamezne države.

Smernice – Pri izvajanju katere koli od teh dejavnosti je pomembno upoštevati naslednja temeljna načela, ki lahko pomagajo zagotoviti, da posegi učinkovito spodbujajo pogoje, ki spodbujajo nasilni ekstremizem.

Dejavnosti morajo:

- Temeljiti na človekovih pravicah (tj. Spoštujte človekove pravice vseh učencev, zlasti pravico do izobraževanja)
- Prispevati k širšim učnim rezultatom, ki izboljšujejo kakovost in pomen izobraževanja v skladu s SDG 4 ali Agendo o izobraževanju 2030³⁸
- Biti razvite in razširjene na podlagi ocen, ki jih je mogoče dokazati, in ugotovitev vrednotenja
- Biti dovolj drzne, da se spoprimejo z resnimi težavami učencev (sistemske in psihosocialne)
- Biti participativne (vključevati mlade, starše in družine, vodje skupnosti, socialne in zdravstvene delavce, organe pregona, občinske organe itn.) na vsaki stopnji, od zasnove do ocene

“PVE specifične” in “na PVE vezane” dejavnosti

Preventivne dejavnosti običajno ločijo med dvema vrstama politik ali dejavnosti za preprečevanje in boj proti nasilnemu ekstremizmu. Kot je navedeno v UN Counter-Terrorism Implementation Task Force (CTITF) osnutku delovnega dokumenta *Smernice o razlikah med “PVE specifičnimi” in “na PVE vezanimi” programi in projekti (2016)*, so prve specifične, druge pa le povezane s tem ciljem. “PVE specifične” dejavnosti so zasnovane za preprečevanje nasilnega ekstremizma na neposreden in ciljno usmerjen način, na primer s predstavitvijo in razpravljanjem pričevanj nekdanjih nasilnih ekstremističnih mladih v šolah v geografski regiji, posebej občutljivi na nasilni ekstremizem. “S PVE povezane” dejavnosti zasledujejo cilje, ki so koristni za preprečevanje nasilnega ekstremizma med populacijo učencev, vendar so namenjene doseganju splošnih izobraževalnih ciljev. Naslavljanje izziva nasilnega ekstremizma prek “rednega” medkulturnega izobraževanja ali izobraževanja za globalno državljanstvo bi bilo primer “s PVE povezanih” dejavnosti.

4.1 Sektorski pristopi

Nekatere države so se odločile, da se lotijo sektorskih pobud za določanje nacionalnih prednostnih nalog in zagotovitev institucionalne zavezanosti prizadevanjem za preprečevanje. Ti pristopi vključujejo razvoj nacionalnih načrtov ali strategij za boj proti ekstremizmu, ki vključujejo elemente izobraževanja (npr. Alžirija, Burkina Faso, Danska, Finska, Francija). Manj pogosto so nekatere države razvile različne politike in strategije za preprečevanje nasilnega ekstremizma s pomočjo izobraževanja (npr. Francija, Maroko, Združeno kraljestvo). V obeh primerih je koristno, da se takšni načrti uskladijo z obstoječimi izobraževalnimi politikami, ki prispevajo k doseganju SDG 4 ali Agende o izobraževanju 2030. Prav tako morajo podpirati medsektorske politike za preprečevanje nasilnega ekstremizma, ki vključujejo ukrepe, ki zadevajo zaposlovanje, socialno zaščito itn.

Sektorski pristopi lahko sestavljajo tudi vzpostavljanje enot centralne koordinacije za preprečevanje nasilnega ekstremizma v ministrstvu za šolstvo ali kulturo (npr. Švedska). Te ureditve so lahko koristne za zagotovitev, da preventivni ukrepi uporabljajo znanje vseh zainteresiranih strani v izobraževanju in podporo tekočih prizadevanj za povečanje ustreznosti izobraževanja. Sledi ustvarjanje

mreže kontaktnih točk za preprečevanje nasilnega ekstremizma v celotnem izobraževalnem sistemu (npr. v Franciji) in na drugih ustreznih ministrstvih.

Primeri dejavnosti:

- Razvoj večsektorskih nacionalnih načrtov za preprečevanje nasilnega ekstremizma in pregledov politik
- Ustanovitev enot centralne koordinacije za preprečevanje nasilnega ekstremizma v ministrstvih za šolstvo
- Vzpostavitev sistema kontaktnih točk na šolski in okrožni ravni ter/ ali celotne vlade, da se zagotovi usklajevanje posegov, povezanih z izobraževanjem.
- Razvoj meritev spremljanja in ocenjevanja za merjenje napredka pri preprečevanju in podpori

4.2 pristopi, ki temeljijo na učnih načrtih

Dokumenti učnega načrta igrajo ključno vlogo pri oblikovanju razumevanja učencev o samih sebi in svetu okoli njih. Kurikularni pristopi k preprečevanju nasilnega ekstremizma se morajo osredotočiti na zagotavljanje, da sta načrtovan in uporabljen učni načrt vključujoča, ter razvijata naslednje ključne značilnosti učencev, ki so v osrčju izobraževanja o globalnem državljanstvu: da so (i) informirani in kritično pismeni; (ii) družbeno povezani in spoštujejo raznolikost; (iii) etično odgovorni in angažirani.³⁹

Te veščine lahko razvijejo s tradicionalnimi predmeti (npr. Državljanstva vzgoja, zgodovina, literatura, telesna vzgoja in šport, družbene študije itn.) ali prek medkulturnih projektov in nalog. Slednje spodbujajo učence, da delajo v različnih disciplinah in ustvarijo priložnosti za sodelovanje pri »učenju z delom« (ang. »learning by doing«).

Celovit pomen učnega načrta se lahko poveča tudi z zagotavljanjem, da je vsebina povezana z aktualnimi vprašanji, ki zadevajo učence, bodisi osebne, lokalne, regionalne ali globalne.⁴⁰ Proces kurikularnega razvoja in izvajanja bo obogaten tudi, če so aktivno vključeni strokovnjaki. Če so v času razvoja učnega načrta poiskana

in prepoznana stališča vseh interesnih skupin, obstaja večja možnost, da bo učni načrt sam učinkovito učen in obravnavan kot vključujoč in, da bo ustrezal potrebam različnih učencev, ki jim želi služiti. Šolske ravnateljice in učiteljice je treba obravnavati kot posebej pomembne zainteresirane strani. Njihova udeležba bistveno povečuje njihovo zavezanost uresničevanju učnega načrta šolah in učilnicah.⁴¹

Primeri dejavnosti:

- Uvajanje namenske vsebine s samostojnimi temami (z osredotočanjem na primer na dobro počutje, šolsko življenje, svetovne religije, globalno državljanstvo itn.)
- Medpredmetni pristopi, ki spodbujajo interdisciplinarne študije in učenje na podlagi projektov
- Vključevanje vsebin in tem s pomočjo učnega načrta, zlasti v ključne predmete, kot so: zgodovina, politična in državljanska vzgoja, filozofija, družbene vede

4.3 Usposabljanje učiteljev in podpora

Uspešno izvajanje preventivnih prizadevanj prek izobraževalnih sistemov je odvisno od sposobnosti pedagogov, učiteljev in šolskega osebja. So neposredno povezani z učenci in njihovimi družinami, zato so v prvih vrstah, ko gre za preventivne dejavnosti. Glede na to, da je nasilni ekstremizem povezan s kompleksnimi vprašanji, ki so morda povezana s socialno-ekonomskimi, kulturnimi, verskimi ali etničnimi napetostmi in konflikti, se vsi učitelji ne počutijo zadosti samozavestne za neposreden spopad s tem izzivom. Učitelji lahko celo sami podpirajo stereotipe, ki delijo ljudi in so slabo pripravljene na to, da bi se spraševali o svojih predpostavkah. Če se učitelji ne počutijo čustveno ali strokovno pripravljene na to, se ne smejo pogovarjati o nasilnem ekstremizmu in o temah, ki ustvarjajo napetosti. Uspeh preventivnih prizadevanj je odvisen od sposobnosti učiteljev, da razumejo in upravljajo svoje pristope. Zato je najpomembnejše, da so učitelji in vzgojitelji na splošno seznanjeni s sporočili, ki jih sporočajo (namerno ali nenamerno) v razredu. To se lahko doseže s ciljno usmerjenimi in prilagojenimi dejavnostmi za krepitev zmogljivosti, vključno z izmenjavami med vrstniki, s šolskim osebjem in

vzgojitelji, zlasti pri preprečevanju; osebni odnos učiteljev do nasilja; razpravljanje o spornih vprašanjih v razredu; politika in praksa poučevanja o religijah in nerealističnih pogledih na svet skozi medkulturno izobraževanje; reševanje sporov in posredovanje; vključujoči učni pristopi itn.

Ko si šola ne more privoščiti razporejanja usposobljenega uslužbenca za izvajanje usposabljanja učiteljev, je za več šol skupaj priporočljivo, da delijo enega usposobljenega izobraževalca za učitelje bolj, kot pa da nalogo dodelijo neizkušeni osebi, ki nima potrebnih znanj za obravnavanje predmeta.

Poleg tega je lahko koristno, da se v usposabljanje vključi osrednja oseba ali oseba z viri, ki je splošno sprejeta članica skupnosti z dobrim razumevanjem lokalnih procesov radikalizacije, ki vodijo k nasilju. Prostovoljci lahko dodajo k naboru človeških virov. Seveda je treba skrbno oceniti njihovo usposobljenost, tako glede njihovega osebnega profila kot tudi njihovih kompetenc za nalogo.

Primeri dejavnosti:

- Usposabljanje pred in med zaposlitvijo o nasilnem ekstremizmu, njegovih vzrokih, gonilih in manifestacijah; pedagoški pristopi k preprečevanju; vloga učiteljev pri preprečevanju
- Psihosocialna podpora za učitelje, ki jih je prizadel nasilni ekstremizem

Bistvo dialoga s strani inštituta Tony Blair Institute for Global Change

Ta vir daje učencem orodja za izgradnjo inkluzivnih družb, ki pozdravljajo različnost. Bistvo dialoga je del izobraževalnega programa Tony Blair Institute for Global Change (prej Tony Blair Faith Foundation), Generation Global in je na voljo za uporabo v učilnicah po vsem svetu. Je brezplačen in se lahko uporablja za pomoč vsakomur, ki želi mladim dati bistvene elemente za konstruktivni dialog. Vsako poglavje vključuje teorijo in praktične dejavnosti, ki pomagajo učiteljem raziskovati, razvijati in izvajati spretnosti dialoga v svojih učilnicah.

Prenesi v angleščini, arabščini ali urdu na <http://tonyblairfaithfoundation.org/projects/supporting-next-generation/supporting-next-generation-essentials-dialogue-0> Prenesi za iPad/iPhone na <https://itunes.apple.com/us/book/id1125961970>

4.4 Celostni pristopi in intervencije

Mednarodni urad UNESCO za izobraževanje opredeljuje pristop celotne šole kot dejavnosti, ki »vključujejo [...] reševanje potreb učencev, osebja in širše skupnosti, ne samo v učnem načrtu, ampak v celotnem šolskem in učnem okolju. Vključuje kolektivno in skupinsko ukrepanje v šolski skupnosti in tako izboljša učenje, vedenje in dobro počutje študentov ter pogoje, ki to podpirajo«. ⁴²

Pristopi, ki temeljijo na šolah, so še posebej učinkoviti, da bi dosegli učence in zagotovili celovite odgovore za zaskrbljenost glede naraščajočega nasilnega ekstremizma. Šole, kot mikrokozmos družbe, lahko učencem omogočajo, da v realnem življenju uporabljajo naučene lekcije kritičnega mišljenja in državljske vzgoje. Prav tako nudijo okvir za izkušnjo priložnosti za prostovoljstvo ali pa začetek projektov dejavnosti v skupnosti, ki so lahko transformativni. Razvijanje spretnosti, ki gradijo odpornost učencev na nasilni ekstremizem, je na splošno učinkovitejše, če učenje izvira iz neposrednih izkušenj. ⁴³

Pristopi, ki temeljijo na šolah, zajemajo širok spekter dejavnosti, ki vključujejo šolske politike, kakovost učnega načrta in poučevanja, njihovo vodstvo in upravljanje, njihovo kulturo (ki vključuje šolski etos, norme in obrede), njihove dejavnosti učencev in njihovo sodelovanje s širšo skupnostjo. ⁴⁴

Primeri dejavnosti:

- Šolske skupščine, ki obravnavajo vprašanje nasilnega ekstremizma; odprta razprava o spornih vprašanjih.
- Razvoj politik in kodeksov ravnanja proti nasilju prek participativnih procesov, ki vključujejo učence, učitelje, šolsko osebje in družine.
- Storitve za blaginjo in dobro počutje učencev (vključno z usmerjanjem in svetovanjem).
- Mladinski projekti, ki podpirajo medkulturni dialog in inkluzivno vzdušje v šolah.
- Vabilo gostujočih govornikov, da bi razpravljali o vprašanjih z učenci in starši: policisti, nekdanji nasilni ekstremisti, medijski/internetni strokovnjaki itn.

4.5 Neformalno izobraževanje in pristopi, ki temeljijo na skupnosti

Ker so radikalizacijski procesi, ki vodijo do nasilnega ekstremizma, potekali predvsem na lokalni ravni, so preventivna prizadevanja izjemno učinkovita, če se izvajajo s pomočjo pristopov, ki temeljijo na skupnosti, in dejavnosti neformalnega izobraževanja. Pozitiven učinek teh pristopov pri spodbujanju strpnosti in mladinskemu delovanju večkrat poudarjajo izobraževalci, praktiki, starši in tudi mladi. S spodbujanjem pozitivnih odnosov med mladimi ali skupnostmi, ki bi sicer lahko bile v navzkrižju (v šolah ali zunaj njih), se spodbuja samorefleksija, kritično razmišljanje, vodstvo in odpornost ne samo za mlade, ampak tudi za njihove družine in skupnosti. Poleg tega so odlične možnosti za razvoj in razširjanje alternativnih sporočil tistim, ki jih razširjajo nasilne ekstremistične skupine, ki temeljijo na nestrpnosti in sektaškem pogledu na svet.

Da bi bilo učinkovito, mora biti takšno načrtovanje namerno, trajnostno in odmevno med lokalnimi občinstvi.⁴⁵ Zainteresirane strani Skupnosti, vključno s šolami in šolskim osebjem, morajo proaktivno sodelovati tudi pri razvoju in uporabi pristopov kreativnega učenja, ki odražajo (ali krepijo) vključujoče politike, ki jih spodbujajo izobraževalni sistemi.

Nazadnje, če želimo zagotoviti, da dejavnosti, ki temeljijo na skupnosti, vodijo k trajnostnim spremembam, je pomembno vključiti ustrezne dejavnosti spremljanja in vrednotenja v programe, ki merijo dojetanje in, kolikor je mogoče, spremembo vedenja. To se lahko opravi s preprostimi anketami, vprašalniki, fokusnimi skupinami ali srečanji v mestnem svetu.⁴⁶

Primeri dejavnosti:

- Programi umetnostne in športne vzgoje.
- Srečevanje v mestni hiši za izmenjavo informacij v skupnosti.
- E-učne platforme.
- Podpora mladinskim skupinam
- Mladinski »drop-in« centri, ki nudijo usmerjanje in svetovanje.
- Programi osveščanja družin.
- Programi neformalnega izobraževanja za matere.
- Usposabljanje na delovnem mestu in ozaveščanje o upravljanju raznolikosti.

#Unite4Heritage kampanja

Kampanja #Unite4Heritage, ki je bila uvedena marca 2015, je dosegla milijone ljudi v svojih prizadevanjih za ozaveščanje o potrebi po zaščiti in slavljenju kulturne dediščine in raznolikosti, ter zagotavlja pripoved, ki je alternativa propagandi nasilnih ekstremistov.

V kontekstu, v katerem so nenadomestljive lokacije kulturne dediščine in izražanje kultur vedno bolj napadeni, je ključnega pomena povečati ozaveščenost med narodi in skupnostmi, zlasti pa mladino, o pomenu krepitve znanja o svetovnih kulturah in razvijanju novih pripovedi mladih kot odzivov na širjenje sporočil sovraštva in namernega uničenje kulturne dediščine. Digitalne tehnologije in internet, ki neposredno vplivajo na izraženost in zaznavanje kulturne raznolikosti ter na to, kako se mladi učijo in izražajo, predstavljajo priložnost, za odziv na vprašanje radikalizacije skozi kulturo.

Kot del kampanje #Unite4Heritage je UNESCO razvil partnerstvo z umetniškimi institucijami in mladinskimi organizacijami, da bi mlade vključili v kampanje ozaveščanja za zaščito naše skupne kulturne dediščine.

Več informacij: <http://www.unite4heritage.org/>

4.6 Medresorska partnerstva

Ne moremo zadosti poudariti, da so partnerstva temeljni kamen učinkovitih preventivnih prizadevanj za preprečevanje nasilnega ekstremizma. Šole in izobraževalni sistemi na splošno ne morejo sami obravnavati in ublažiti celotne palete gonilnih sil ekstremizma, niti ne morejo učinkovito podpreti udeležencev ogroženih skupin in njihovih družin, ne da bi sodelovali z drugimi sektorji družbe, vključno s pravosodnimi, zdravstvenimi in socialnimi storitvami.

Skupnosti, ki jim grozi nasilni ekstremizem, s svojimi dejavnostmi in v sodelovanju z zadevnimi strokovnjaki v šolah in zunaj njih, igrajo ključno vlogo pri preprečevanju, saj gradijo kohezijo in odpornost na nasilni ekstremizem.

Primer dejavnosti:

- Redna koordinacijska srečanja na občinski ravni, ki vključujejo voditelje skupnosti iz vseh verskih in neverških skupin in vse zainteresirane strani (socialni in zdravstveni delavci, organi pregona, poslovne skupnosti itn.)
- Razvoj referenčnih postopkov z in za vodje skupnosti in vzgojitelje
- Javne kampanje obveščanja in izobraževanja ter kulturne prireditve, ki kažejo skupno odločitev vseh skupnosti, ki sestavljajo družbo, da ustavijo sovražni govor in nasilni ekstremizem.

5 Pogosta vprašanja

5 Pogosta vprašanja

V1. Kako lahko šole zagotovijo varno in odprto platformo za dialog in razpravo o vprašanjih, povezanih z nasilnim ekstremizmom, ki jih za politično občutljive smatra skupnost ali država?

○) Učenci potrebujejo varno mesto za reševanje vprašanj, povezanih z nasilnim ekstremizmom, vključno s tistimi, ki se štejejo za "tabu". Bolj občutljivi so problemi, več učencev potrebuje priložnosti za njihovo reševanje v varnih okoljih. Da bi preprečili to, da razprava o občutljivih temah preraste v politično debato, je treba vprašanja od vsega začetka jasno opredeliti s posebnim učnim ciljem. Na primer, če obstaja konflikt med določenimi etničnimi skupinami, prisotnimi v skupnosti, je morda primerno, da se o tem vprašanju posvetuje z razpravo o "medkulturnem dialogu" in "učenju za življenje skupaj". Pri učencih se razumevanje koncepta lahko pospeši z uporabo posebnih lokalnih primerov. Vstopna točka mora biti poseben učni cilj in ne občutljiva tema, pri čemer je slednja v okviru prvega. To lahko pomaga preprečiti, da postane dialog politična razprava in pripomore k temu, da se osredotoči na učni proces.

V2. Ali bi šole morale obravnavati vprašanja, povezana z nasilnim ekstremizmom, brez kakršnega koli sklicevanja na politične sisteme, ki jih učenci zaznavajo kot odgovorne za nasilni ekstremizem?

○) Učinkovita pedagogika za preprečevanje nasilnega ekstremizma bo celovita, kar učencem omogoča, da pregledajo vse sorodne teme in vprašanja, vključno s širšimi političnimi in institucionalnimi sistemi, če se jim zdijo pomembne in koristne za poglobljanje učenčevega razumevanja predmeta. Namen tako širokega pregleda je spodbuditi učence, da razvijejo svoje sposobnosti kritičnega mišljenja, da bi razumeli zapletenost političnih in institucionalnih pojavov in njihove zapletene dinamike. Izogibanje omembi političnega sistema, ki je bodisi upravičeno ali neupravičeno odgovoren za nasilni ekstremizem, ni možnost. Pasivnost ali izogibanje lahko povzroči le nezaupanje do izobraževalnih ustanov in spodkopava njihovo verodostojnost med učenci. Razprava pa mora potekati

v jasnem pedagoškem okviru, brez katerega se razprava v razredu lahko pretvori v politično razpravo. Pri obravnavanju občutljivih vprašanj v šolskem okolju je bistveno, da se osredotočimo na ustrezne učne cilje (npr. pripravo argumentov, ki temeljijo na dokazih, kritično razmišljanje, samorefleksijo itn.) In jasno ločimo propagando in dokaze.

V3. Globalno državljansko izobraževanje se šteje za koristen izobraževalni pristop za obravnavo nasilnega ekstremizma. Ali je to pomembno, če ni enotnega razumevanja državljanstva?

O) Za UNESCO in ZN globalna državljanska vzgoja ne pomeni spodbujanja nadnacionalnega pravnega statusa. To je izobraževalni etos. Tako razumljen koncept ni v nasprotju z nacionalnimi oblikami identitete ali državljanstva ali pomanjkanjem. Globalno državljansko izobraževanje je pristop, ki ga je mogoče vključiti v obstoječe predmete, kot je državljanska vzgoja ali zgodovina, čeprav ni jasnega razumevanja državljanstva. Izobraževanje za globalno državljanstvo se lahko uvaja z vključevanjem temeljnih načel, ki so skupna vsem kulturam in pomagajo ugotoviti, da vsi posamezniki delijo skupno človeštvo. Ta načela vključujejo, na primer, spoštovanje različnosti, vključenosti in solidarnost do človeštva. Če je lokalni kontekst takšen, da se ne bi smeli sklicevati na "globalno državljanstvo", se lahko zgornja načela oblikujejo drugače in se uvedejo pod različnimi naslovi, kot so "izobraževanje za kulturo miru" ali "učenje skupnega življenja". Moč in učinkovitost izobraževanja na področju globalnega državljanstva, da bi spodbujali nasilni ekstremizem, ne izhaja iz etikete, ampak iz načel, ki jih spodbuja.

V4. Ali bi morala biti verska vzgoja del strategij za preprečevanje nasilnega ekstremizma skozi izobraževanje?

O) Nekateri nasilni ekstremisti trdijo, da izvršujejo nasilna dejanja v imenu vere, s čimer izkrivljajo načela teh istih religij. To povzroča napačno prepričanje, da je nasilni ekstremizem religiozno vprašanje. Če se šteje, da je poučevanje o religijah in verskih prepričanjih potrebno, je eden od njegovih ciljev odpraviti te napačne predstave.⁴⁷ S temi programi se morajo učenci spoznati in ceniti vrednote različnih religij. Medtem, ko je treba preudarno pristopiti do koncepta "Versko izobraževanje" ali "izobraževanje, osredotočeno na učenje določene

religije”, v skladu z nacionalnimi pravnimi okviri in uveljavljenimi politikami. Verski nauki, ki spodbujajo odkrito sovražnost do drugih religij ali skupnosti ali izrekajo sovražni govor, so problematični in jih je treba obsoditi. Zagotavljanje verske vzgoje, ki razvija odprt in širši pogled na svet in vključuje natančno razumevanje neverskih svetovnih pogledov, je pomembno in lahko zahteva uvedbo dodatnih pedagoških smernic in usposabljanja učiteljev.

V5. Če ni jasne opredelitve nasilnega ekstremizma, kako lahko učni načrt predstavi pojem?

O) Res je, da nasilni ekstremizem in drugi sorodni koncepti nimajo mednarodno dogovorjenih definicij. Nekateri bi torej lahko trdili, da so ti pojmi preveč subjektivni, da bi jih bilo treba obravnavati v šolah. Vendar ta položaj ni edinstven za nasilni ekstremizem. “Globalno državljanstvo” nima niti globalno dogovorjene opredelitve, vendar to ne preprečuje državi, da jo uvrsti v učni načrt. Medtem ko so izrazi težko opredeljivi, obstajajo pojmovni elementi, ki jih pogosto najdemo pri številnih pristopih in razumevanju teh pojmov. Začeti s temi osnovnimi elementi, tako da usmerjate učence z vidika njihovega lokalnega konteksta, je lahko v pomoč. To jim bo omogočilo, da dosežejo razumevanje, ki spoštuje konceptualno jedro, vendar ima kontekstualni pomen. Pomembno je tudi, da morajo učenci razumeti, da obstajajo različna stališča o nasilnem ekstremizmu in drugih s tem povezanih konceptih: raznolikost je del realnosti, ki obkroža koncepte. Odsotnost opredelitev je lahko priložnost, da se naučimo, da obstajajo različna mnenja in pogledi na svet, ki jih je treba spoštovati. Ta raznolikost ne sme biti vir nasilnih konfliktov.

V6. Ali je treba preprečiti nasilni ekstremizem skozi izobraževanje v državi, v kateri ni očitne grožnje nasilnega ekstremizma?

O) Nekatero ukrepe, ki se priporočajo za preprečevanje nasilnega ekstremizma, lahko brez težav sprejmejo države, v katerih ne obstaja neposredna grožnja nasilnega ekstremizma. Uvajanje inkluzivnih izobraževalnih politik, ki negujejo spoštovanje raznolikosti in podpiranje varnega učnega okolja, ki opolnomoči učence, skupaj z inovativnimi pedagogijami, ki spodbujajo odpornost in kritično razmišljanje, je koristno

za spodbujanje socialne kohezije, izboljšanje splošne kakovosti in ustreznosti izobraževanja ter izboljšanja blaginje učencev. Ti ukrepi niso le koristni za spodbujanje nasilnega ekstremizma. Nekatero specifično dejavnost, kot je vzpostavitev sistemov za napotitev za podporo učencem, ki so ogroženi, so lahko bolj pomembne za države, ki imajo izmerljive grožnje nasilnega ekstremizma. Toda glede na to, da tisti, ki novačijo, pogosto delujejo virtualno, na internetu, zunaj nacionalnih meja, so vsi učenci potencialno izpostavljeni nasilnim ekstremističnim pripovedim. Zato je koristno krepiti splošno ozaveščenost zadevnih zainteresiranih strani v izobraževanju ne glede na raven zaznane ogroženosti, medtem ko bo sprejetje posebnih ukrepov in obseg, ki ga bo vlada vlagala v njihovo izvajanje, različna; odvisno od velikosti tveganj, ki se določi glede na zanesljive statistične podatke, kvalitativne raziskave in trende.

V7. Ali lahko formalni izobraževalni sistemi res preprečujejo nasilni ekstremizem? Kakšen bi moral biti njihov končni cilj?

O) Ko posameznik na spletu išče skrajno ekstremno skupino z namenom, da se ji pridruži, ideja preprečevanja ne velja več. Od takrat dalje je posameznik že na poti do nasilnega ekstremizma in potrebni so intervencijski ukrepi. Skeptični pogledi na vlogo formalnega izobraževanja pri preprečevanju nasilnega ekstremizma pogosto izhajajo iz nerealnega pričakovanja, da lahko formalno izobraževanje prekine proces radikalizacije, ki vodi k nasilju, ki je pred tem, da se razvije. V zgodnjih intervencijskih ukrepih obstajajo preventivni elementi, vendar to ni naloga, katere opravljanje se pričakuje od izobraževanja v formalnem sektorju. Preventivna vloga izobraževanja lahko zagotovi, da kraji učenja ne postanejo plodišče za nasilni ekstremizem, ampak nasprotno, da gradijo obrambo miru in spoštovanja v mislih učencev. Izobraževanje ne more služiti za odkrivanje potencialnih nasilnih ekstremistov, vendar lahko učencem omogoči spretnosti, s katerimi se spoprijemajo z ideologijami, miti, teorijami zarote in izključujočimi pogledi na svet, ki so pogosto podlage nasilnega ekstremizma. Izobraževanje je torej srednjeročna in dolgoročna preventivna strategija in je ena od najučinkovitejših pri vplivanju na velike segmente prebivalstva.

V8. Kaj je treba narediti za krepitev večsektorskih partnerstev med izobraževalnim sektorjem in drugimi skupnostmi in partnerji zunaj nje?

O) Samo šole ali izobraževalni sektor ne morejo prevzeti celotnega obsega preventivnih ukrepov, ki so potrebni. Večsektorski partnerji so kritični. Toda to je področje, na katerem so izzivi pogostejši od priložnosti. Ena temeljnih ovir je domnevna vloga izobraževalnega sektorja. Tradicionalno se sektor ukvarja z učnimi rezultati, ki se nanašajo na znanje, informacije in veščine. Pridobivanje vrednot, odnosov in vedenjskih vzorcev učencev, ki jim bodo omogočili, da postanejo odgovorni člani družbe, je poudarjeno v zgodnjem otroštvu, postopoma pa se ukinja na višjih stopnjah šolanja. Proces socializacije učencev ni bil del zaznavnega mandata izobraževalnega sektorja. To prispeva k stališču, da izobraževalnemu sektorju ni treba posegati v druge akterje skupnosti in družbe, ki igrajo kritično vlogo pri splošni socializaciji učencev. Čeprav je v samem izobraževalnem sektorju potreben velik premik v perspektivi, se na ravni posamezne šole lahko spodbujajo prizadevanja za vključitev socializacije kot enako pomembnega in kritičnega mandata izobraževalnih ustanov.

KONČNE OPOMBE

- 1 Globalna strategija Združenih narodov za boj proti terorizmu (A/RES/60/288), ki jo je generalna skupščina ZN sprejela 8. septembra 2006, je edinstven svetovni instrument za krepitev nacionalnih, regionalnih in mednarodnih prizadevanj za boj proti terorizmu. Za več informacij obiščite: <https://www.un.org/counterterrorism/ctitf/un-global-counter-terrorism-strategy>
- 2 Vloga Unesca pri spodbujanju izobraževanja kot orodja za preprečevanje nasilnega ekstremizma; 197 EX/ Sklep 46 iz oktobra 2015.
- 3 Poglavlje I o ukrepih za obravnavo pogojev, ki spodbujajo širjenje terorizma, od držav članic zahteva, da "spodbujajo dialog, strpnost in razumevanje med civilizacijami, kulturami, ljudmi in verami"; "spodbujajo kulturo miru, pravičnosti ter človekovega razvoja, etnične, nacionalne in verske strpnosti ter spoštovanja vseh religij, verskih vrednot, prepričanj ali kultur z vzpostavitvijo in spodbujanjem programov izobraževanja in ozaveščanja javnosti, ki vključujejo vse sektorje družbe" in spodbuja UNESCO, da v tem pogledu igra ključno vlogo (oddelek I, točke 2–3)
- 4 Priznava, da je "boj proti nasilnemu ekstremizmu, ki lahko prispeva k terorizmu, vključno s preprečevanjem radikalizacije, bistven element reševanja groženj, ki jih povzročajo tuji teroristični borci, in poziva države članice, naj okrepijo prizadevanja za boj proti takšnemu nasilnemu ekstremizmu (odst. 15) ter poudarja vlogo, ki jo ima izobraževanje pri preprečevanju terorističnih pripovedi (odst. 19).
- 5 Zlasti glejte odstavke 15-17, ki države članice spodbujajo k podpori globalnega državljanskega izobraževanja, vključno z izobraževanjem o miru in človekovih pravicah, da bi preprečili nasilni ekstremizem; ter spodbujajo generalnega direktorja, naj okrepi vodilno vlogo Unesca za spodbujanje in izvajanje izobraževanja kot bistvenega orodja za preprečevanje nasilnega ekstremizma in povečanje zmogljivosti organizacije za pomoč državam članicam v povezavi s tem.
- 6 Poziva države članice, da naj "razmislijo o institucionalnih mehanizmih za spodbujanje kulture miru, strpnosti, medkulturnega in medverskega dialoga, ki vključuje mlade in odvrča od njihovega sodelovanja pri nasilnih dejanjih, terorizmu" (odst. 13).
- 7 Priporoča, da države članice razvijejo nacionalne akcijske načrte za preprečevanje nasilnega ekstremizma po participativnem procesu, ki vključuje ministrstva za izobraževanje, vodje izobraževanja in zainteresirane strani, nevladne organizacije, mladino in medije (odst. 44); sprejmejo ustrezne ukrepe proti vsem oblikam nestrpnosti, kot je razvidno zlasti v učnih načrtih, učbenikih in učnih metodah (odst. 50 (j)); izvajajo izobraževalne programe, ki spodbujajo globalno državljanstvo, mehke spretnosti, kritično mišljenje in digitalno pismenost ter preučujejo načine za uvedbo državljanske vzgoje v šolske programe, učbenike in učne materiale ter gradijo zmogljivosti učiteljev in vzgojiteljev (odstavek 54 (b)).

- 8 Priznava pomen preprečevanja nasilnega ekstremizma s pomočjo izobraževanja, na način in kadar to vodi k terorizmu, priporoča, da države članice upoštevajo izvajanje priporočil akcijskega načrta UNSG za preprečevanje nasilnega ekstremizma ter v povezavi s tem razvijajo nacionalne in regionalne načrte ukrepanja (odst. 40).
- 9 Poziva države članice in lokalne subjekte, ki sodelujejo pri podpori preprečevanja in boja proti nasilnemu ekstremizmu, da bi še naprej pospeševali spodbujanje in zaščito človekovih pravic in temeljnih svoboščin, vključno z izobraževanjem in usposabljanjem na področju človekovih pravic ter pravičnim postopkom in pravno državo (odstavek 4). Prav tako znova potrjuje pomembno vlogo, ki jo ima izobraževanje, vključno z izobraževanjem in usposabljanjem na področju človekovih pravic, pri preprečevanju in ustavljanju nasilnega ekstremizma, in v povezavi s tem spodbuja države k sodelovanju pri prizadevanjih za uresničevanje ciljev v okviru gibanja izobraževanja za vse in doseganja ciljev Deklaracije Združenih narodov o izobraževanju in usposabljanju o človekovih pravicah, ki jo je Generalna skupščina sprejela v svoji resoluciji 66/137 z dne 19. decembra 2011 (odstavek 7).
- 10 O. Frazer and C. Nünlist, 2015, The Concept of Countering Violent Extremism, CSS Analyses in Security Policy, No. 183. <http://www.css.ethz.ch/content/dam/ethz/special-interest/gess/cis/center-for-securities-studies/pdfs/CSSAnalyse183-EN.pdf> Dostop 17. oktobra 2016.
- 11 United Nations Secretary-General's Report – Plan of Action to Prevent Violent Extremism, A/70/674, (January 2016) para 5.
- 12 Merriam Webster. Dostop 6. oktobra 2017.
- 13 United Nations, 2016, Activities of the United Nations system in implementing the United Nations Global Counter-Terrorism Strategy, Report of the Secretary-General, A/70/826.
- 14 Living Safe Together, 2016, What is Violent Extremism. Dostop 22. novembra 2016. <http://www.livingsafetogether.gov.au/aboutus/Pages/what-is-violent-extremism.aspx>
- 15 The United Nations Global Counter-Terrorism Strategy (13 oktober 2010. A/RES/64/297). Preambula. Dostop 22. novembra 2016. http://www.un.org/sl/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/64/297
- 16 A. Jamieson and J. Flint, 2015, Radicalisation and Terrorism: A Teacher's Handbook for Addressing Extremism, Brilliant Publications.
- 17 UNSG Report, January 2016, Para. 23.
- 18 Observatoire des radicalismes et conflits religieux en Afrique, Facteurs de radicalisation, causes du terrorisme: les jeunes sénégalais s'expriment pour la première fois, Dakar, Timbuktu Institute. <http://bit.ly/2dyXagC> Dostop 7. oktobra 2016.
- 19 P. Collier and A. Hoeffler, 2002, Greed and Grievance in Civil War, The World Bank Policy Research Working Paper 2355. <http://documents.worldbank.org/curated/en/359271468739530199/pdf/multi-page.pdf> Dostop 17. oktobra 2016.
- 20 UNESCO, 2017, Ensuring Inclusion and Equity in Education, Policy Guidelines

- 21 Global Counterterrorism Forum, Key GCTF documents, Criminal Justice and Rule of Law. <https://www.thegctf.org/Portals/1/Documents/Framework%20Documents/Rome%20Memorandum%20-%20ENG.pdf?ver=2016-03-29-134610-213> Dostop 11. novembra 2016.
- 22 UNESCO, 2017, Ensuring Inclusion and Equity in Education, Policy Guidelines.
- 23 Svet Evrope opredeljuje sovražni govor: "Vključuje vse oblike izražanja, ki se širijo, spodbujajo, spodbujajo ali upravičujejo rasno sovraštvo, ksenofobijo, antisemitizem ali druge oblike sovraštva, ki temeljijo na nestrpnosti, vključno z: nestrpnostjo, ki jo izražajo agresivni nacionalizem in etnocentrizem, diskriminacijo in sovražnost nad manjšinami, migranti in ljudmi priseljenskega porekla." <http://www.nohatespeechmovement.org/hate-speech-watch> Dostop 11. oktobra 2016.
- 24 Secondary School Madrasas in Bangladesh: Incidence, Quality and Implications for Reform; by Mohammad Niaz Asadullah, Nazmul Chaudhury and Syed Rashed al-Zayed Josh; World Bank, 2009. <http://siteresources.worldbank.org/EXTDEVIALOGUE/Resources/BangladeshMadrasaReportFinal.pdf>
- 25 Raziskava, ki jo je opravil Peter Suedfeld na temo "integrativna kompleksnost", ki je dostopna na spletu: <https://sites.google.com/site/ictthinking/home> Dostop 17. oktobra 2016.
- 26 UNESCO, 2011, The Cultural Diversity Lens: A practical tool to integrate culture in development – Pedagogical Guide http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CLT/pdf/The%20Cultural%20Diversity%20Lens_Pedagogical%20guide.pdf
- 27 GEM Report 2016. To število predstavlja 29% vseh učencev. V svetu 263 milijonov ljudi ni v šoli, od tega 61 milijon otrok osnovnošolske starosti, 60 milijonov mladostnikov nižje srednje šole in 142 milijonov mladih v srednješolski starosti. Podsaharska Afrika je regija z največ otroci zunaj šole (31 milijonov, 52% vseh) in mladostnikov zunaj šole (24 milijonov, 39%). Južna Azija je regija z največ mladine zgornje srednješolske starosti, ki ni v šolah (69 milijonov, 48 %) (str.182).
- 28 Protecting Children from Bullying – Report by the United Nations Secretary-General, 26 July 2016. http://srg.violenceagainstchildren.org/document/a-71-213_1483 Dostop 19. oktobra 2016.
- 29 UNESCO, 2009, STOPPING Violence in Schools – A Guide for Teachers <http://unesdoc.unesco.org/images/0018/001841/184162e.pdf> Dostop 11. novembra 2016.
- 30 Op. cit. Strani 15 in 16 navajajo primere izobraževalnih disciplinskih metod.
- 31 A.L. Duckworth and M.E.P. Seligman, 2005, Self-Discipline Outdoes IQ in Predicting Academic Performance in Adolescents, Psychological Science, Let.16, Št. 12, str. 939–44.
- 32 United Nations Security Council Resolution 1325 on Women, Peace and Security. <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/720/18/PDF/N0072018.pdf?OpenElement> Dostop 1. decembra 2016.

- 33 B. Carter, 2013; Women and violent extremism, GSDRC. <http://www.gsdr.org/docs/open/hdq898.pdf> Dostop 2. novembra 2016.
- 34 The Global Counter-Terrorism Forum (GCTF). Dostop 30. novembra 2016. <https://www.thegctf.org/Portals/1/Documents/Toolkit-documents/English-The-Role-of-Families-in-PCVE.pdf>
- 35 R. Jackson, 2014, Signposts – Policy and practice for teaching about religions and non- religious world views in intercultural education, Council of Europe. https://www.coe.int/t/dg4/education/Source/resources/signposts_EN.pdf Dostop 30. novembra 2016.
- 36 For example: Small Steps – From Hate to Hope <http://smallstepsconsultants.com/who-are-we/>
- 37 K. Ferguson, 2016, Countering Violent Extremism through Media and Communication Strategies, Partnership for Conflict, Crime and Security Research <http://www.paccsresearch.org.uk/wp-content/uploads/2016/03/Countering-Violent-Extremism-Through-Media-and-Communication-Strategies-.pdf> Dostop je bil 22. novembra 2016.
- 38 SDG 4: Ensure by 2030 inclusive and equitable quality education and promote lifelong learning opportunities for all. <http://www.unesco.org/new/en/education/themes/leading-the-international-agenda/education-for-all/sdg4-education-2030/>
- 39 UNESCO, 2015, Global Citizenship Education: Topics and Learning Objectives. <http://unesdoc.unesco.org/images/0023/002329/232993e.pdf> Dostop 19. novembra 2016.
- 40 P. Stabback, 2016, What Makes a Quality Curriculum? In-Progress Reflection N°2 on Current and Critical Issues in Curriculum and Learning. International Bureau of Education. <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002439/243975e.pdf> Dostop 22. novembra 2016.
- 41 Ibid.
- 42 UNESCO International Bureau of Education. <http://www.ibe.unesco.org/en/glossary-curriculum-terminology/w/whole-school-approach> Dostop 24. novembra 2016.
- 43 Global Counter-Terrorism Forum. Abu Dhabi Memorandum on Good Practices for Education and Countering Violent Extremism. https://www.thegctf.org/documents/10162/159880/14Sept19_GCTF+Abu+Dhabi+Memorandum.pdf Dostop 20. oktobra 2016.
- 44 H. Raihani, A whole-school approach: A proposal for education for tolerance in Indonesia. *Theory and Research in Education*, marec 2011, let. 9, št.1, str. 23–39.
- 45 Recommendations made by participants attending a workshop on “Countering Violent Extremism: What Role for Sports, Arts, and Culture Programs?” organized by the Global Center on Cooperative Security (CGCC) and Hedayah, 21-22 May 2014, United Arab Emirates. <http://www.globalcenter.org/events/countering-violent-extremism-what-role-for-sports-arts-and-culture-programs/> Dostop 20. novembra 2016.

- 46 Good Practices on Community Engagement and Community-Oriented Policing as Tools to Counter Violent Extremism. <https://toolkit.thegctf.org/document-sets/community-engagement-community-oriented-policing?page=0%2C1%2C0> Dostop 24. novembra 2016.
- 47 OSCE/ODIHR, 2007, Toledo Guiding Principles on Teaching about Religions and Beliefs in Public Schools. <http://www.osce.org/odihr/29154?download=true> Dostop 1. decembra 2016.

Organizacija Združenih
narodov za izobraževanje,
znanost in kulturo

Izobraževalni
Sektor

Preprečevanje nasilnega ekstremizma skozi izobraževanje

Vodnik za oblikovalce politik

Ta publikacija ponuja tehnične smernice za strokovnjake za izobraževanje (oblikovalce politik, učitelje in različne zainteresirane strani v izobraževanju), kako rešiti konkretne izzive, ki jih predstavlja nasilni ekstremizem. Priročnik želi zlasti pomagati oblikovalcem politik v okviru ministrstev za izobraževanje, da določijo prednostne naloge, načrtujejo in izvajajo učinkovite ukrepe preventivnega izobraževanja, s čimer prispevajo k nacionalnim prizadevanjem za preprečevanje.

